

A falusi bíró – Emléktábla-avatás

Óvárosi Búcsú: Bringatúra

Majd a Szalai...

XI. ÉVF. 102. SZÁM *Százhalom* 2023. JÚNIUS-JÚLIUS

ÓVÁROSI KÖZÖSSÉGI, KÖZÉLETI FOLYÓIRAT

Óvárosi Búcsú: szól a kóló

Fotó: Tóth Erzsé

A TARTALOMBÓL: Emléktábla-avatás az Óvárosi Búcsún • Óvárosi Búcsú • Szabó Gábor: A képviselő naplója • Majd a Szalai... – beszélgetés Szalai Attilával • 100halom – melléklet • Németh István: Egy lokálpatrióta emlékei (folyt.) • Rácz Laci: Igaz történetek • Ismerős arcok: Müller Ferenc (folyt.) • Mitták Ferenc: Más szemmel – I. (Szent) László magyar király halála és életpályája

Júliusi-augusztusi PROGRAMAJÁNLÓ

BARÁTSÁG KULTURÁLIS KÖZPONT

KUNOS EMLÉKKONCERT
2023/07/30 19:00
TRITON, MAGAZIN, SING SING
HELYSZÍN: SZÁZHALOMBATTA, SZENT ISTVÁN TÉR

EMLEKKONCERT AZ EGYKORI SZÁZHALOMBATTAI ZENÉSTÁRSAGKAL, BARÁTOKKAL
Kun Péter emlékkiállítás a Barátság Kulturális Központban
Közös koszorúzás 14:00 - kor a városi temetőben.

Dj Matisz
Nyáresti RETROPARTY
AUGUSZTUS 4. | SZENT ISTVÁN TÉR
Utcabál a 80-as, 90-es évek slágereivel!

BARÁTSÁG KULTURÁLIS KÖZPONT
KÖZÖSSÉGI PROGRAM
www.baratsagkk.hu | baratsagkulturaliskozpont

Kun Péter emlékkoncert

Időpont: 2023. július 30. vasárnap, 19:00
Vége: 2023. július 30. vasárnap, 23:00
Helyszín: Százhalombatta, Szent István tér
A rendezvény ingyenesen látogatható
TRITON - MAGAZIN - SING SING és különleges vendégeik!
Emlékkoncert az egykori százhalombattai zenésztársakkal, barátokkal!

Nyáresti retroparty

Időpont: 2023. augusztus 4. péntek, 20:00
Vége: 2023. augusztus 5. szombat, 00:00
Helyszín: Szent István tér
Utcabál a 80-90 évek slágereivel
zenél: DJ Matisz

BRAZÍLIA ÉSZAK-MACEDÓNIA HORVÁTORSZÁG INDIA LENGYELORSZÁG PERU SZERBIA SZENEGÁL

XXX. SUMMERFEST

NEMZETKÖZI FOLKLÓRFESZTIVÁL ÉS NÉPMŰVÉSZETI VÁSÁR

KÖZÖS ÉG KÖZÖSSÉG

NEMZETKÖZI NÉPTÁNCGÁLA
AUGUSZTUS 20.

TÁNC ÉS SZÍNHÁZI PANORÁMA
AUGUSZTUS 13-21.

FORRÁS NÉPTÁNCGYÜTTES
ALAKVÁLTÓK ÖSBEMUTATÓ
AUGUSZTUS 16.

NEMZETKÖZI TÁNCPANORÁMA
AUGUSZTUS 16-19.

VILÁGZENEI KONCERTEK
FERENCZI GYÖRGY ÉS
A RACKA JAM
AUGUSZTUS 13-19.

FESZTIVÁLKLUB
RETRO PARTY, WHITE PARTY,
JELMEZBÁL
AUGUSZTUS 17-19.

A CIGÁNY DAL NAPJA
AUGUSZTUS 8.

Emléktábla-avatás az Óvárosi Búcsún

Tóth György egykori falusi bíró emléktábláját Vezér Mihály polgármester és Buzay József építész (a bíró unokája) avatta fel ünnepélyesen június 24-én este 8 órakor, a ház helyén épült szép új parasztház stílusú épület homlokzatán. Mindketten méltatták az esemény jelentőségét, amely emléket állít a falu sok évtizedekig megválasztott, több nyelvet beszélő, nagy tiszteletben álló bírójának: Tóth Györgynek, aki 1925-1945-ig töltötte be a tisztséget.

Jankovits Márta

A falusi bíró

Ma már ismeretlen ez a tisztség. Az emberek ügyes-bajos dolgaikkal, még a legkisebbel is, a bíróságokhoz fordulnak. Valamikor ez nem így volt. Az államalapítás utáni első századokban a falvak élén a falunagyok álltak, csak a tizenharmadik század óta nevezik őket falusi bírónak. Melléjük segítségül esküdt tett embereket, ún. esküdteket, nótáriusnak (jegyzőnek) pedig egy írástudót választottak, amely általában Szent György napján, április 24-én, történt a falugyűlésen.

1767-ben Mária Terézia úrbéri rendelete (urbárium) országosan a földesúr hatáskörébe helyezte a bíró választást. Három arra alkalmas személyt nevezett meg a bírói hivatalra, a falugyűlés abból egyet szabadon választhatott. A bíró, a jegyző és az esküdtek irányították, szervezték a falu mindennapi életét, a gazdálkodást, bíraskodást, közigazgatást. Kezelték a közös

javakat, vigyáztak a falu határ sérthetlenségére. Ügyeltek a falu rendjére, a szabályok és a felső rendeletek betartására.

(Battán is volt egy határvita Ercsivel 1764 -ben a Köves-hegy (Kamenite Bredo) alján. A battaiak kivonultak kapával-kaszával, hogy megvédjék a saját földjüket amire az ercsiek szemet vetettek. Négy ercsi esküdt próbált békíteni, de nem hallgattak rájuk. Csúnya verekedés támadt, amiért is Fejér Vármegye vizsgálatot rendelt el. Fiáth János szolgabíró és Fekete János esküdt 1764 július 22-én minden érintettet meghallgatott, és erről jegyzőkönyvet vettek fel. Ez és az egész történet olvasható Krizsán László „Százhalom százados krónikája” c. könyvében.)

Az adót a faluban a bírónak fizették be, aki elszámolt róla a felettes hatóságoknak. Felelt a katonai fuvarok teljesítéséért, a körözött személyek elfogásáért, a közmunkák elvégzéséért

(utak karbantartása, építése, árvíz idején a javak, lakosok védelme). Tűz esetén, ami gyakran előfordult a nádtetős falvakban, az oltás megszervezése. Fogadott éjjeliőrök vigyázták, hogy megelőzzék a tűzkárt. Gyakran, főleg nyáron, lángra kaptak a szalmakazlak, a tűz hamar terjedt. A tűzoltóságot, főleg a kis falvakban, csak a XX század elején szervezték meg.

1871 és 1886 között szervezték újjá az országban a polgári közigazgatást. A falu vezetését a tiszteletdíjas bíró, egy törvénybíró, a kettő vagy négy képviselő, valamint a tényleges közigazgatási munkát végző, meghatározatlan időre az állam által kinevezett, főjegyző és az írnok alkotta. Az önkormányzati jogokat a képviselő testület gyakorolta. A felét választották, a másik fele a legtöbb adót fizetők köréből került ki.

Százhalom és Batta történetében – amiről biztosat a török időktől tudunk – a közigazgatás időnként más-más kézben volt. A török a saját rendszerét alkalmazta, később 1695 után, a szerbek beköltözése miatt, egyik évben szerb a másik évben magyar bírót választottak.

Volt Százhalombattán egy olyan bíró, aki 20 éven át viselte ezt a tisztséget, id. Tóth György „Bíró Gyuri bácsi”, akiről leánya, Buzay Józsefné Tóth Anna mesél.

*

„Édesapám 1886-ban született Százhalombattán, Tóth József gazdálkodó és Kurán Mária fiaként. Édesanyám, Marinkacska Anna, de mindenki Ánó néninek szólította. A katolikus templommal szembeni tornácos ház a mienk, a „bíró háza”. Itt nőttünk fel a testvéreimmel, ifj. Tóth Györggyel és Tóth Juliannával, a későbbi Csiszér Jenőnével. A családi emlékezet, és a temetőben talált sírkövek alapján, az első Tóthok az 1800-as évek elejétől éltek ebben a faluban. Az idősebbektől úgy hallottuk, Sárbogárdról származik a család. Ma már számtalan Tóth él a faluban, és házasságok révén szinte minden régi lakó, ma már kibogozhatatlan, rokoni szálakkal kapcsolódik egymáshoz. Édesapám, ahogy nagyapám is, gazdálkodtak a földjeiken. Búzát, kukoricát, szőlőt termesztettek, tehenet, disznót szárnyasokat tartottak. Emlékszem, egyszer lépfenében hat tehene pusztult el, még meg is siratta az állatait.

Negyven éves kora körül 1924 vagy 25-ben választották meg a falu bírójának, és az is maradt 1945-ig. A község háza abban az időben a mostani zöldséges helyén volt, a főutcán. Itt tartózkodott hivatali időben a főjegyző, a segédjegyző, a kisbíró és az írnok. Emlékszem, nagyon sokan jöttek a házunkhoz is, hogy ott mondják el a panaszukat. Főleg a cigánykanyarban (a mai TEHAG-gal szemben) akkor itt élő cigányok keresték fel. „Bíró Úr! Tegyen igazságot!” kérték. A lopások, verekedések gyakoriak voltak, és a bírótól várták, hogy tegyen köztük békességet. Azért is bíztak benne, mert tudott cigányul, de németül, tótul és szerbül is.

A képviselő testületet a jegyző hívta össze. A kisbíró naponta kidobolta a tudnivalókat a falu lakói részére. „Köz hírré tétetik!” kiabálta. A jegyzőt és az írnokot az állam alkalmazta, nem választották. Százhalombatta az Adonyi Járáshoz tartozott közigazgatásilag, így a felettes hatóság az adonyi főszolgabíró volt. Időnként a bíró és a főjegyző odament beszámolni a falu dolgairól. Nagyobb ügyekben a lakosok is odajártak, méghozzá amíg nem lett vonat, lovaskocsin.

Súlyosabb ügyekben, vagy ami gyakran előfordult, vízbe fúltat vetett ki a Duna, a bíró Érdről hívta ki a csendőröket, mert nálunk nem volt csendőrőrs, csak egy pihenő a régi posta helyén, a Fő utcán. Bizonyos időközökben, ha nem is történt semmi, átjöttek el-

lenőrizni a rendet. Telefonon el lehetett érni őket, mert már a korai évektől működött posta a faluban. Nemcsak posta, de több bolt, például hentes, borbély, cipész, de még kávéház is volt a faluban. „Kávésné”, így hívták sokáig a tulajdonost, a Sztanónét. Nem kocsmá volt, hanem igazi kávéház, még süteményt is árultak. Nálam még megvan az egyik kis kerek kávéházi asztal.

Emlékszem az Édesapám kísérte minden évben sorozásra az újoncokat, nagyon büszke volt rá, hogy a battaiak mind „bevéltak”. Úgy gondolta, a jó dunai levegő miatt ilyen egészségesek. A búcsúztatáskor a lányok hosszú színes szalagot kötöttek a bevonuló legények kalapjára. Akkor még szégyen volt, ha egy legény alkalmatlan a haza védelmére.

A háború alatt az írnok osztotta ki az élelmiszer jegyeket, amiért kenyeret, zsírt, cukrot és petróleum adtak. A lisztjegyeket főleg a pékek kapták. Ő vezette a népmozgalmi nyilvántartást, a szabadságos katonák iratait. 1942-ben a dunafüredi nagygát építésénél vagy 2000 kubikos dolgozott. Ezekről az írnoknak listát kellett vezetni, mert ha haza utaztak, kaptak vasúti kedvezményt. A főjegyző vezette az anyakönyvet. Beírta a születést, halálozást.

A húszas-harmincas években még nem volt Százhalombattának saját orvosa, még állatorvosa sem. Érdről jártak át, az állatorvos néha Ercsiből. A község házában kaptak helyet, onnan jártak ki a házakhoz. Egy bíró hivatala, úgy gondolom, nagyon fontos volt a falu életében. Mindig büszke volt rá a család, hogy az édesapánk húsz évig viselte ezt a tisztséget, méghozzá a legnehezebb években, az első világháborút követően, majd végig a második világháború alatt, amikor nagyon sok szomorú dolog történt a faluban, de ez már egy külön történet. Húsz év szolgálatot követően, 1945 után, mást választottak bírónak. Édesapám 1969. november 23-án halt meg 83 évesen. Utódainak száma ma már több, mint húsz. Unokák, dédunokák, ükunokák, akik szétszéledtek a világra, ezért a bíró háza ma üresen áll, eladó.”

*

Bár a laikusok által betöltött bírói tisztséget 1950-ig még betöltötték, de a gyakorlatban háttérbe szorult, hivatalát fokozatosan a jegyző vette át. A kisbírói státust 1947. augusztus elsején megszüntették. 1950-ben alakultak meg a községi tanácsok, ezek választották meg a végrehajtó bizottságot, amelyek a rendszerváltásig működtették a településeket.

Az 1990. szeptember 30-án és október 14-én megtartott helyhatósági választások alkalmával új önkormányzati rendszer jött létre. Azóta a városok és falvak élén a választott képviselő-testület és a polgármester áll, az általuk kinevezett jegyző a törvényességet képviseli.

■

Óvárosi Búcsú

2023. június 23-27.

Az Óvárosi Búcsú hagyománya a valamikori falu - Százhalombatta - Szent László templomának védőszentje ünnepéhez kapcsolódik. Az „Óvárosi Napok” helyetti elnevezést a „falusiak” örömmel fogadják. Így kerülnek lassan a helyére a dolgok. Vannak persze, akik inkább a „Szent László Napok” elnevezést támogatnák szívesen, ezzel is egyet lehet érteni, hiszen a megrendezett programok nem korlátozódnak csak a valamikor „búcsú” napjára, azaz egyetlen napra. És akkor röviden az eseményekről.

2023. június 23. péntek - koraeste

Az Óvárosi Búcsú megnyitó programja pénteken 18 órától a Szent László templomban a Canticum Novum kórus koncertje volt, Csehák Izolda karnagy vezényletével. Nem csak a templomban volt forráság,

Rövid egyházi művekkel kezdtünk. Lassus és Palestrina reneszánsz zeneszerző óriások műveivel nyitottunk, bemutatva a zenetörténet korai korszakát, a többszólamúság kezdeteit. A műsor Purcell barokk zeneszerző alkotásaival folytatódott. Előadásunkat színesítette egyik kórustagunk tehetséges gyermekének, Brunner Péternek a klari-

de a kórus által előadott ének is megmengette a szívünket. A kórus szépen szólt a szakrális térben.

A program szerkezetéről, a megszólaltatott művekről a karnagyot kérdeztem:

Dr. Csehák Izolda: – Rövid műsorról készültünk, amely igazodott a helyszínhez és az Óvárosi Búcsú hangulatához.

nétjátéka, melyet az énekkar könnyedebb hangvételű darabjai, Mozart 4 noktürnje követett, vidám fülbemászó, szellemes dal-lamaival.

A hangversenyt Kodály Zoltán „Ének Szent István királyhoz” című darabja zárta, melyet a kórus nagy átéléssel, szenvedélyesen adott elő a közönség örömeire.

A templomi koncert után 19 órától aki kedvet kapott még egy kis szórakozásra, az részt vehetett a Zenálkó Etel Óvárosi Közösségi Házban Cseke Katinkával és

Zsiga Lászlóval egy nagyszerű kabaré előadáson, ahol kedvünkre nevetthünk és feledhettük az élet szomorúbb oldalát, mert nevetésben persze nem volt hiány az előadáson. Sőt Szabó Gábor óvárosi képviselőnket megismerhettük egy új szerepben, mint házasságkötő. A piros, fehér, zöld anyakönyvvezetői szalag remekül állt rajta.

2023. június 24. szombat - délelőtt

Szombat délelőtt 9 órától jelentek meg a hagyományos főzőverseny résztvevői a színen. Ahogyan tavaly is, elfoglalták a templom mögötti és melletti árnyékos helyeket. Előkerültek a bográcsok, főzőkanalak és persze a főznivaló alapanyagai. Ebben az esztendőben négy csapat mérkőzött meg az elsőségért. A verseny az előkészületekből láthatóan szoros lett, hiszen mindenki főzőtudományának legjavát akarta adni.

Elsőként Szathmári Lászlót szólítottam meg, aki az Óvárosi Papírkutyákat képviselte feleségével és lányával.

Szathmári László: - Még nem készülődünk, mert haléltel készítünk, és az nagyon hamar elkészül. Főtt, füstölt, nyárson sült halat pontyból, majd kétféle halból – sügér és harcsa - zöldségekkel köretet, szintén nyárson. 11 óra körül kezdünk csak hozzá.

A második megkérdezett a **Men-Edék csapata** volt. Dúl Péter, Talabér Gábor és Stefano Vangelis mesterhármás. Mivel készültök? – kérdeztem Dúl Pétert.

– Tavaly is voltunk és megnyertük. Most sertéspörköltet készítünk sült burgonya pogácsával.

– **Milyen alapanyagokat, fűszereket használtok majd?**

– A keleti ízvilágot fogjuk most hozni, ami azt jelenti: csillagánizs, szójaszósz, fahéj, illetve hagyma, ami a kínai kultúrában gyakori. Kb. 2-2,5 óra alatt leszünk kész.

Az **ÉSZKE** csapata reggel sátrat állított, felkészülve az ilyenkor szokásos hőségre.

– Ebben a formációban először veszünk részt a főzőversenyen - mondta **Horváth Kristóf**. Az „aranycsapatunk”: Házi Tamás, a Batta Balett Stúdió vezetője, Kuhár Alexandra legjobb kuktánk, Erdélyi Máté és Fekete Kornél és jómagam.

– **Mi készül ma a bográcsban?**

– Egy kicsit megbolondított paprikáskrumpli lesz. Az alapanyagaink: krumpli, hagyma, paprika, paradicsom, szalonna, kolbász és afrikai harcsa. Előételnek meg egy kis tonhalkrém pástétom.

A hagyományos paprikáskrumpli az ugye ismert magyar étel, ahhoz hal nem

igen szokott társulni, de mi most kipróbáljuk, újítunk egyet rajta.

A **Csónakos Team** a templom mellett egy kis fa árnyékában állította fel nem csak a bográcsát, és a szépen feldíszített asztalát, hanem egy újjászületni készülő sparheltet, azaz régi tűzhelyet is.

Krójer Zsombort a „főszakácsot” kérdeztem, mivel készültek ma?

– Gulyáskeveréket készítünk többféle húsból: köröm (előfőztük kuktában, mert ez fő meg a leghosszabb idő alatt), oldalas, lapocka, sertéscomb, bőr.

– **Milyen fűszereket használtok?**

– A fele titok, a másik fele: hagyma, paprika (édes és csípős), paradicsom, két-féle pirospaprika (édes és csípős).

– **Látom, van itt még fokhagyma és Egri Bikavér is. Szoktatok a pörköltbe vörösbort tenni?**

– Meginni hoztuk, de lehet, teszünk az ételbe is. Köretként pedig lesz egy burgonyás laska, amit a sparhelten sütünk meg.

– **Kik a társaid?**

– Adorján Milán, Adorján Géza és Krójer Antal az édesapám.

*

Mire az összes csapatot végig kérdeztem, addigra összegyűlt a résztvevők sokasága a **Bike Safe kerékpártúrára**. A Bringatúra hagyományosan a résztvevők figyelmeztetésével és tájékoztatásával kezdődött. Elöl rendőri felvezetés, hátul ők zárták az indulókat. A szervezők a Battai Motorosok voltak. Oldalról biztosították a

biciklizőket. 9-től 9.45-ig lehetett jelentkezni. Idősebbek és sok fiatal is részt vett rajta, valamint egész családok is. Egy hatágú családot szólaltattam meg, akik nem csak kerékpáron, de egy kis „pótkocsival” vettek részt a versenyen. Benne a legkisebbek ültek.

– **Honnan jöttetek?**

– Az Urbáriumból jöttünk: **Tittelék vagyunk**. A feleségem és a gyerekek: 8, 4, 2 és 1 évesek.

Indulásra kész volt a csapat. Mit gondoltok ki ült a vezérpároson? Hát persze Szabó Gábor óvárosi képviselő és Roszkopf Attila.

Szerencsés visszaérkezésük után a résztvevőket tombola ajándékokkal jutalmazták.

Játszóházak

Szombat délelőtt játszóházakkal indult a program. Először a „**Matrica**” Múzeum játszóházával ismerkedtem meg, amelyet két munkatársa **Petró Magdolna** és **Németh Mária** vezetett.

– Százhalombattán az Óvárosban lakom - mondta **Petró Magdolna**. A múzeumban, mint külsős segítő dolgozom kézműves oktatóként és idegenvezetőként. Hűen az őskori technikákhoz állatoknak kis kerítést szövünk.

– Hoztunk egy kis ékszer másolatot – válaszolt a kérdésemre **Németh Mária**. – Vörösréz huzalból készítünk hajlítós technikával. Bőrszíjat, textil fonalat vagy kötelet teszünk rá és így ékszerként nyakban lehet viselni.

A **1026. számú Szent László király**

cserkészcsapat sátrat állított. A hosszasan felállított új sátor láthatóan igénybe vette a kreativitásukat, találékonyságukat, de csinos lett. A hozott programjokról **Hopka János csapatparancsnokot** kérdeztem.

– Tábort építettünk, tábori felszereléseket hoztunk, játékokkal, túlélési tippekkel. Hatan jöttünk, a társaim: Bus Enikő, Réti Mihály, Mátyás Csenge, Szőke Zsófia és Zsebők Flórián.

*

A **főzőversenyen** nem egy időben lettek kész az ételek, így a zsűri alkalmazkodva a befejezésekhez, két óraker zsűrizte le az utolsó kondért. A végeredményt titokban tartva távozott, hogy majd az esti programon tudjuk meg, ki lett a győztes, mi lett a verseny sorrendje. Persze mindtől függetlenül kiürültek a bográcsok, elfogytak a nyárson sült ételek a jóévtvágyúak örömére.

2023. június 24. szombat - délután

A délutáni egyik játszóházas csapat a **Hamvas Béla Városi Könyvtár**é volt. Ők már 3 óraker készen álltak a játékoskedvűek fogadására.

– „Szabadulósobát” hoztunk a játékosoknak – válaszolt a kérdésemre a könyvtár igazgató helyettese, **Paulusz Katalin**. – Hárman jöttünk, velem van **Kolláth Sára** és **Hegedűs Anita** játékvezetőnek.

A „szabadulósoba” úgy működik, hogy a résztvevők kapnak egy fejtörőt. Végig kell menni a feladatokon. Vannak benne

logikai, matematikai és verses feladatok is. Ha azokat megfejtették, akkor ki kell nyitni egy dobozt. A dobozban lévő végső feladatok megoldása után lehet „kiszabadulni” a könyvsátorból. A kiszabaduló játékosoknak ajándékokkal készültünk.

A játékba éppen Szabó Gábor és kedves felesége, Faragó Katalin temetkezett bele.

– Ők rendszeres résztvevői a játékainknak - mondta Paulusz Katalin.

A másik játszóházas csapat a **Barátság**

Kulturális Központé volt. **Nagy Rozália** színes kreatív kézműves játékokat hozott a gyermekeknek.

– Magképeket hoztunk a kicsiknek, színes alapú formába magokból kell kirakni az almát, körtét, gyümölcsöt. A legkisebbeknek papírtépésekkel, színes ceruzával lehet feldíszíteni a megrajzolt, kivágott formát. Nekem a BKK-s hostess lányok segítenek.

*

Ezek után felkerestem a **játékos sátra**kat.

– **Kik vagytok, honnan jöttetek?** – kérdeztem meg a játékokat árusító sátor vezetőjét?

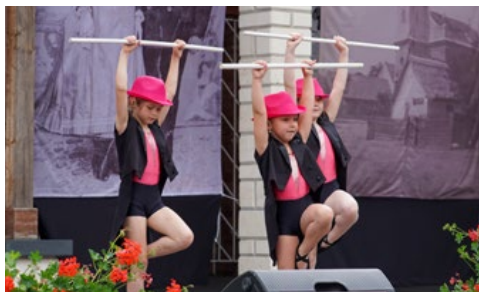
– **Magárius Edit** vagyok a **Fejér Megyei Tabajd községből**. Játékokat, buborékfújót, héliumos lufit hoztunk, amit a gyermekek szeretnek. Az édességstand is hozzánk tartozik, a lányom, **Cseke Horváth Karola** dolgozik velem. Jó a kapcsolatunk a Barátság Kulturális Központ rendezvényszervezőjével, Május 1-jén, Gyermeknapon is részt vettünk a városi programokon. Sokféle játékot hoztunk, édességet is. Tavaly voltunk már az Óvárosi Napokon a standjainkkal, és bár nem túl nagy volt a forgalmunk, nem hagytuk most sem cserben a „falut”.

Körülnéztem, mit lehet fogyasztani a lánogos sátorban? A kérdésemre **Zám Angéla** a **törökbálinti „Lángosváros”** csapatának a vezetője válaszolt.

– Törökbálinton a Munkácsy Mihály utca 77-ben van a boltunk. Készítünk: sima fokhagymás, tejfölös, tejfölös sajtos, tejfölös sajtos sonkás lángost és sütünk kolbászt is. Árulunk maffint. Alkoholmentes italokat lehet vásárolni hozzá.

16 óraker kezdődtek a táncos programok

A **Batta Balett Stúdió Házi Tamás** vezetésével nyitotta meg a táncosok és a délutáni színpadi előadások sorát.

Őket **16 óraker Fábíán Zsófi** és **Muzsa Josy** zenés, táncos foglalkozása követte. A talpalávalót Josy szolgáltatta, a tánra pedig Zsófi csábította el a gyerekeket.

Mujahid Zoltán táncdalénekes, akit a

nagyközönség az első „Megasztárból” ismerhet, Szécsi Pál, Szenes Iván és Máté Péter dalokkal szórakoztatta a nagyjérdeműt. Gyönyörű hangja van, kiváló előadó és a nagy örökösök méltó tolmácsolója.

Az **Anna Dance Company Nyíró Anna** vezetésével színes színpoltja volt a délutának.

Majd **Teremi Trixi** és **Faragó András** operettműsora hozott vidámságot az operett kedvelőinek.

Már **háromnegyed hatkor** került színpadra a **B-Cool Dance Team**, akiket a **JP Dance Company** követett.

A BKK két szólistájának – a **Forrás Néptáncgyűttes Független Színház** - műsora zárta a táncos bemutatásokat.

A **Kóló Zenekar Halász Laci** vezetésével **negyed hétkor** tánra perditette az óváros szerb lakóit, persze lehetett próbálkozni a nem szerb táncoskedvű egyéneknek is. Szabó Gábort és kedves feleségét, Faragó Katalint örömmel láttuk közöttük.

Nyolc óraker Vezér Mihály polgármester és **Buzay József** építész ünnepélyesen felavatta **Tóth György** bíró emléktábláját, a háza helyén épült szép új parasztház stílusú épület homlokzatán.

Vezér Mihály ünnepi köszöntője után végre megtudhattuk a főzőverseny eredményét. Az elkészült ételek illata, ízei és állaga, látványa voltak az értékelendő szempontok. Továbbá a tisztaság, a munkamenet, recept különlegességek, a csapat által megteremtett hangulat és a megjelenésük voltak a legfontosabb ismérvek.

És akkor a sorrend: Elsők lettek az Óvárosi Papírkutyák – a hihetetlenül színes zöldséges halételükkel, a második hely a Men-Edéké lett a keleti ízekkel, a harmadi-

kat az ÉSZKE csapata nyerte el a nem mindennapi krumplipaprikással, és a negyedik helyet a Csónakos csapat biztosította ma-

gának a finom pörkölttel és a terítés mesteri rendezésével.

A verseny, mint mindig nagyon szoros volt, mert hihetetlen lelkesedéssel készültek a versenyzők a megmérettetésre. Az ételek színesek, finomak voltak és elfogytak a látogatók és csapattagok örömeire.

*

Egri Péter és Mystery Gang fergetes koncertje - lehetett rockizni - fejezte be az esti DJ előtt a rendezvényt, melyet a 24 óráig tartó utcabál zárt.

Szegedinác Anna
Fotók: Tóth Erzszi

Június 27. – Szent László-napi ünnepség

Ebben az évben már nem én töltöttem be a Százhalombattai Római Katolikus Plébánia világi elnök tisztségét. Májusban megkerestek a plébánia és más szervezetek, és megbíztak az egyház részéről a június 27-i Szent László napi megemlékezés megszervezésével.

A felhatalmazást megkaptam azzal a kikötéssel, hogy a plébániának erre költségvetése nincs, és más források sem állnak rendelkezésükre. Így vállaltam el a megemlékezés lebonyolítását. A plakátokat Brückner Dénes kivitelezte, a hangosítást és berendezést Pallagi László instrukciói alapján Kedves Patrik végezte.

A Szent László templom melletti téren 17.30-kor kezdődött a megemlékezés. Jómagam köszöntöttem a megjelenteket és a különböző szervezetek tisztviselőit. Az a különleges helyzet állt elő, hogy köszönhettem az ünnepségünkön Arany Ferenc leendő plébánosunkat, akinek jelenlétéről 17.10-kor értesültem. Ő pont akkor spontán, nem is tudva a megemlékezésről leendő lakhelyét jött megtekinteni.

Ezt követően elénekeltük közösen a Himnuszt, majd az ünnephez kapcsolódó gondolataimat osztottam meg a jelenlévőkkel. Mits atya, volt plébánosunk tréfás szavaival kezdtem mondókámat. „Mondjatok valami

jót, az se baj, ha nem igaz.” Biztosítottam a közönséget, hogy csupa jót és igazat próbálok mondani. Megköszöntem a személynek vagy közösségnek azt a gondolatát, hogy a

plakátokon Szent László Napi Búcsúra hívta Százhalombatta lakosságát. Mindig is ezt szerettük volna, hogy Szent László védőszentünk kerüljön gondolataink középpontjába.

Egy ajánlással folytattam mondandómat

Százhalombatta lakosai felé. Keressék, érdeklődjenek Szent László tettei után.

Olyan városban élünk, ahol egy hatalmas feldolgozóüzemben végződik a Barátság Kőolajvezeték. Ezen üzem, ami hivatott hazánk energiaellátásának biztosítására – e háborús időben – sokak szemében célpontként szolgálhat. Ezért különös bizalommal forduljunk Szent Lászlóhoz városunk, hazánk, családjaink védelméért.

Majd két példa következett Szent László életéből. Az egyik a keresztény optimizmus, amikor szomjázó katonáinak vizet fakaszt a sziklából. A másik a keresztény realizmus és moralitás, hogy győzze le az erőből politizálást, amikor évekig nem koronázhatja meg magát, mert törvényes rend szerint Salamon a koronázott király.

A beszéd végén felhívtam a figyelmet Mónus József íjász legújabb isztambuli győzelmére. Harmadszor nyerte meg a hódítók kupáját, amit a törökök rendeznek, és rendszeresen a magyar íjász nyer meg.

Ugyanez történi Kassai Lajos lovassíjással. Jelek ők a mai világban, éppen akkor, amikor rendreutasítanak, eljárást indítanak ellenünk. Pedig a normalitást, békét képviselik ők, az ősi küldötteink, akik a magyar zászló dicsőségéért küzdenek töretlen sikerrel. Ezt követően különböző szervezetek

helyeztek el koszorúkat a Szent László-szobornál.

Tamási József atya c. apát elmondta gondolatait a ma emberének Szent Lászlóról, akít az ószövetségi Mózeshez hasonlított. Záró ének következett, Boldogasszony Anyánk, Székely himnusz és Szózat.

Mielőtt az ünnepségen megjelenteknek megköszöntem volna a részvételt, gratuláltam Attilás Győzőnek az elmúlt vasárnap, a szent héten a Szent László templom közösségétől kapott írásos és szóbeli laudációhoz, amihez a templom közössége elismerte Tamási József atya körüli folyamatos és

rendkívüli segítségnyújtását. Megköszönve a templomnak tett adományait és sok munkáját. A Jóisten fizesse meg munkálkodást.

Ezt követően bevonultunk a templomba és kezdetét vette Domonkos László előadása a moldvai magyarokról.

Németh István

Domonkos László: Megemlékezés a Szent László templomban

A moldvai csángók

Régi kedves barátom, Németh István meghívására érkeztem Százhalombattára. Nem első alkalommal vagyok itt. Először 2004-ben, még Duna tévés koromban jártam Moldvában, méghozzá a már akkor is régóta ismert, nagyszerű Petrás Mária társaságában, akinél alkalmasabb „bevezető partnert” nem is kívánhattam volna. A róla szóló portréfilm forgatása idején tapasztaltak jelentették a személyes élmények megalapozását. Azután egy lelkes és igen színvonalas fiatal társaság, a Patrióták felkérésére 2022 nyarán jó két hetet töltöttem Moldvában, a moldvai csángó magyarok különböző településein. Ennek az útnak a tapasztalatait igyekeztem összegezni a Magyar Moldva címmel a társaság által a közelmúltban a Jogar kiadónál megjelentetett kötetben, amely elsősorban az elmúlt három-négy évtized tükrében kívántam vizsgálni a moldvai magyarság régebbi és – főleg – jelenkori helyzetét.

A Moldvában látott-átélt élményanyag egyszerre történelem, szociográfia és vádirat is. Arra törekedtünk, hogy eljussunk minden csángó településre, sőt azon túlra is, keleten a Prut partjáig, ami már a mai román határ, a túloldalon már Moldávia van. De jártunk olyan területeken, amelyeken már egyáltalán nem él magyar lakosság, még ilyen szerencsétlen elrománosodott csángó szórványok sem. Viszont megismertük a magyar huszita hagyományokat még jellemben őrző településeket, középpontjukban Husz városával, amelynek arculata nem hasonlít a moldvaiakra, de az erdélyiekére sem: A magyar husziták, akik még az 1400-as évek első felétől kezdtek ott menekülteként megjelenni, egy külön magyar világot teremtettek, amelynek mély nyomai megmaradtak a városkép egyes részeiben. Igyekeztem kicsit tisztába tenni a fogalmakat, mert elég nagy a zűrzavar, mind a csángók különböző csoportjainak, mind a nevük eredetét illetően. Ám elsősorban arra törekedtem az egyik részben, hogy főleg a rendszerváltás utáni évtizedekről adjak áttekintést, mert ezt még elég hiányosnak érzem. A másik a vádirat-rész. A Kis kárpáti kriminalisztika című fejezetben felvillantottam néhányat azokból a szörnyű bűncselekményekből, amelyek áldozatai között Petrás Ince Jánostól, Matthias Neumann német születésű páteren

át Benedek Mártonig néhány katolikus szerzetes küzdelmével és sorsával példáztam a gátlástalan, erőszakos asszimiláció folyamatát. Források ugyan állnak rendelkezésre, ha nem is túl nagy számban, de több ténynek jócskán „utána kellett menni”.

Figyelmeztetni szeretnék a szórványosodás veszélyeire mindenütt a Kárpát-medencében, ahol ez a folyamat még a „pre-csángósodás” pillanatában van. A csángó-sors tanulságos, mert ők a szórványban is szórvány voltak: az anyaországtól is, de a Székelyföld tömbmagyarságától is elzárva, szinte prédái a hatalomnak. A közösségi alapok meggyengültek, és olyan mérvű lett az óvatosság, csúnya szóval: az elgyávulás, sokszor jogos páni félelem, amittől a támadó csak vérszemet kap. Ennek egy szomorú epizódja: amikor 1849-ben Bem tábornok az Ojtozi-szorosban betört Moldvába, lelkesítő kiáltvánnyal szólítja csatlakozásra a csángókat. Hasztalan.

Hogy megmenthető-e egy népcsoport, ha már lemondott a saját identitásáért, nyelvéért való küzdelemről - ez a legsúlyosabb kérdés, amire nem lehet sem igennel, sem nemmel válaszolni. Én a rendszerváltás utáni időket egy ilyen kegyelmi pillanatnak éreztem, amikor „divatba jöttek” a csángók: nemcsak figyelmet, segítséget is kaptak, sőt: egy nagyszerű finn asszony révén az ügyük

nemzetközi politikai fórumokra is került. A román politika azonban - nagy gyakorlata volt ebben -, bizánci fifikával le tudta szerelni a veszélyt. Sajnos tapasztalható volt, ami számos jelentős magyar ügynél megtörténik, hogy a nagy felbuzdulás felületességgel, felszínességgel párosul, majd alább is hagy. De legalább az ezredfordulóra megmaradt a köztudatban: elindult a keresztszülő program, s az itt tanuló diákok meg a csángó bálók a figyelmet fenntartották. 2010 óta, mióta valóban nemzeti kormány van, rengeteg történik a csángókért: óvodákat, iskolákat, magyar házakat láttunk, jelentős akciókat. Persze, azért előfordulnak balfogások, nem mindig az alkalmas ember kezébe kerül a feladat, vagy nem oda megy a pénz, ahová kellene, de mindennek ellenére, van remény. Például Pusztinán, ahol a feltámasztott Szent István kultusz alapjain éledő magyar világ épül, az ottani nagyszerű emberek között bizakodni kezdünk: talán megmarad a csángóság.

Szabó Gábor beszámolója

A képviselő naplója

Júniussal nemcsak a nyár jött el, hanem a diákok legnagyobb öröme a szünidő, aminek következtében a Zenálkó Etel Óvárosi Közösségi Ház – immár sokadjára – megtelik étellel.

Számos (már „visszatérő”) táboroztató gondolta úgy, hogy a faluban töltsék az év ezen szakaszát. A Thália Batta Tanoda, EU Nyelvtudió Angol nyári tábor, Anna Dance Company táncműhely, Batta Balett gyermek táncműhely mellett a focipályán a Százhalombattai VUK SE növendékei, valamint az Omega napközis sporttáboraiiban tölthetik, tölthették idejüket gyermekeink.

Június 11. A vasárnapi Úrnap körmenete a szeszélyes időjárás ellenére is sokan megjelentek, ahol szebbnél szebben feldíszített sátrakkal találkozhattak a hívek.

Június 14. Oláh Levente mentőtechnikussal ezúttal a lakótelepi Pitypangos Óvodában jártunk, ahol az „Alapvető elsősegély-nyújtás, újraélesztés” előadás keretén belül frissíthették fel tudásukat az intézmény dolgozói. Igény esetén további előadásokat látogatjuk meg az óvodáinkat.

Június 17. A Thália Batta Tanoda évzáró telt házas vizsgaelőadásán a Rock Suli színpadi adaptációját tekinthették meg a szülők, érdeklődők a közösségi házban. A két felvonásos darab hatalmas siker volt, percekig szólt a vastaps a gyerekeknek, közreműködőknek.

Június 19. A Szent László út – Árpád utca kereszteződésében található forgalomtechnikai tükör eddig ismeretlen okokból összetört, ami a bejelentés napján már kicserélésre is került.

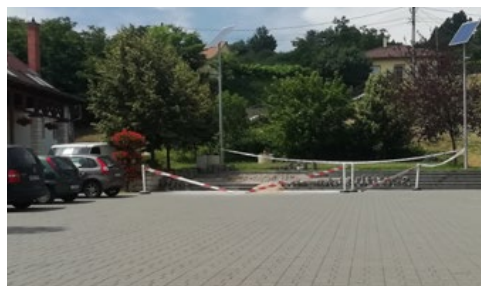
Az Árpád utcában kisebb útjavítási munkálatok is történtek a hozzám bejelentett lakossági jelzések alapján.

Június 20. Az Ady Endre utcában sajtótájékoztató keretén belül ismertette Polgármester úr az eddig elkészült parkolók helyeit és számait.

A megjelent alpolgármesterek és képviselők reményüket fejezték ki, hogy enyhülni fognak ezáltal is a parkolási problémák városunkban.

Június 21. Az Óvárosi Búcsúra kijáratásra került a Szent László tér több helyen balesetveszélyes lépcsője, ami mellett a Szákom Kft. és a ZÖFE Kft. dolgozói munkájának köszönhetően a legszebb „arcát” láthatják majd a rendezvény látogatói.

Június 23. A Canticum Novum Vegyeskar Szent László templomi koncertjével meg-

kezdődtek a településrészünk legnagyobb rendezvényének programjai.

A nyári melegben hideg limonádéval és lehűtött házzal várták ezután Cseke Katica és Zsiga László színművészeket, valamint a megjelenő érdeklődőket. Mindkét pénteki eseményen közel telt ház volt, ennek fényében pozitív előjelekkel vártam a szombati napot.

Június 24. A hétvége, mint ahogy 2022-ben ismét a főzőversennyel és bringatúrával kezdődött. Eme két eseményre számos felajánlás érkezett, az alábbi cégektől, magánszemélyektől: Tesco-Global Áruházak Zrt., Százhalombatta Város Önkormányzata, Hamvas Béla Városi Könyvtár, Üveghegy Kiadó, Família Fagyizó, Harcsa Bisztró, Szalai Attila.

Részletesebben Szegedinác Anna ír a napok alakulásáról.

Június 26. Az Ifjúsági, Sport, Kulturális és Közrendi Bizottság féltucat napirendi pont elfogadását javasolta a Képviselőtestületnek.

Június 27. A Pénzügyi, Egészségügyi és Városüzemeltetési Bizottság közel 30 napirendi pontjának megvitatása, módosító javaslatok tétele mellett fejeződött be a 3 órás bizottsági munka.

Szent László napi ünnepi megemlékezés és koszorúzás után Domonkos László író,

publicista tartott előadást „Mai szemmel a csángókról” címmel a Szent László templomban.

Június 28. A Szent László király Cserkészcsapat vezetőjének átadtam 2 db adrenalin injekciót, hogy a nyári táborozásuk alatt esetlegesen előforduló súlyos allergiás tüneteket mihamarabb csillapítani tudják!

Június 29. A nyári szünet előtti utolsó képviselő-testületi ülésre került sor, melynek a legfontosabb napirendi pontja a 2023. évi költségvetés módosítása a beérkezett

kérelmeknek megfelelően. További részletek: www.battanet.hu oldalon.

Július 22-én Szilvási Zsoltnak köszönhetően kispályás labdarúgó torna kerül megrendezésre az óvárosi focipályán, ahol 3 kategóriában is megmérkőznek a nevező csapatok. Minden érdeklődőt, szurkolót is szeretettel várnak a szervezők.

Keressenek továbbra is bizalommal a szokásos elérhetőségeimen:

szabogabor@mail.battanet.hu
06 20 222-2930

Szabó Gábor képviselő

SZÁZHALOM

Óvárosi Községi, Közéleti Folyóirat

Megjelenik havonta

Felelős kiadó:

Jován László, a Hírhalom Egyesület elnöke

Szerkeszti a szerkesztőbizottság.

Postacím: 2440 Százhalombatta, Csenderics út 4. Tel.: 06-30-966-8079

www.szazhalom.hu

ISSN szám: 2559-9860

Nyomdai munkák:

Hírhalom Egyesület, Százhalombatta

Támogatók:

Százhalombatta Város Önkormányzata

Nemzeti
Együttműködési
Alap

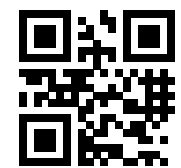
MINISZTERELNÖKSÉG

BETHLEN GÁBOR
ALPOLGÁRTANÁRSÁG

Százhalom Online

KÖZÖSSÉGI, KULTURÁLIS, KÖZÉLETI MAGAZIN

ANNO

CIVIL KURÁZSI

ITT ÉS MOST

KEREKASZTAL

PORTRÉ

KULTÚRA

SZERBEK

EGYSZER VOLT

SZOMSZÉDOLÓ

ARCHÍV

Egyszer volt Kiemelt

A hamzabégi ütközet

2023.06.14. hírhalom

A képviselő naplója

2023.06.05.

Százhalom nem mindennapi birtokosa: Salgói Miklós

2023.06.05.

Egy lokálpatrióta emlékei IX.

2023.06.05.

A szegítő a főszegig...

2023.06.05.

Itt és most

A képviselő naplója

2023.06.05.

Zarándoklat Csíksomlyóba

2023.06.05.

Legújabb cikkek

Más szemmel: Dózsa György veresége a temesvári csatában, a parasztháború vége →

Ismerős arcok – Müller Ferenc (III. rész)

Alszegetől a főszegig...

Próbáltam képviselő lenni, de nem engem választottak meg. Bár továbbra is foglalkoztatott a politika, de részemről ez lecsengése volt a „politikai pályafutásomnak”. Nézem, hallgatom a híreket, véleményt formálok persze, és ha megkérdeznék el is mondom.

Gubodi Margit nénitől hallottam azt a bölcsességet: „Édes fiam, az égvilágon mindenről legyen véleményed, de azt azért tartsd meg magadnak”. Ő egyébként apácának készült, de amikor közelébe volt a dolognak, akkor feloszlatták az apácarendeket. Így „harmadrendi” apáca volt.

Amikor a „politikai pályafutásomat” befejeztem, több minden volt az életemben. Utána lettem az Önkormányzatnál pénzügyi osztályvezető. Egy idő után felmondtak nekem. Ezután több mindent csináltam. Dolgoztam az egészségügyben, kórházi irányításban Budakeszin a Korányiban. Mindig megtaláltam azt a fát, amit magam alatt vághattam, mert felfedeztem, hogy örületesen pazarolnak. Felajánlottam a gazdasági igazgatónak: „Nem kérek fizetést, mindössze a visszaszerzett vagy fölöslegesen kiadott pénzösszeg 10 %-át.” Azt válaszolta, hogy ez így nem lesz jó, mert akkor neki rúgják meg a hátsóját, és elkezdtek ott is szemétkedni velem. Azt is otthagytam.

Jött egy év munkanélküliség, majd beszálltam egy épületgépészeti kereskedésbe alkalmazottként, és részben vállalkozóként. Itthon is volt egy kis boltom, a

cégetől vásároltam és azt értékesítettem az üzletemben. Egész jól ment. Aztán jöttek a „nem fizetünk” időszakok. Még nem voltam elég tőkeerős, mikor valaki nem fizette ki az árut, amit elvitt. Csődöt kellett jelentenem és az összeget a cégemnek a magánpénzemből fizettem ki, azaz 30 millió forintot. Be kellett zárnom a saját üzletemet és maradtam továbbra is csak alkalmazott.

Így lettem nyugdíjas végül. 60 éves koromig voltam aktív dolgozó, most 72 vagyok.

– Mi történt a nyugdíjas éveidben?

– A feleségem, aki az egészségügyben dolgozott, 2011-ben beteg lett. Véletlenül derült ki, hogy az agyi ráknak egy minősített formáját kapta meg.

Megoperálták, de odáig el is kellett jutni. A műtét sikeres volt, a kemoterápia viszont végzetes problémákat okozott nála. Valószínű megsúrhatták a vastagbélét, mert kilyukadt és súlyos gyulladást okozott a hasüregben. Életmentő műtétre volt szükség, majd még egyszer.

Nem sokkal utána az agyi rák, ami hajlamos kiújulni, sajnos kiújult nála és műteni már nem lehetett.

Én ápoltam és csak a legutolsó idejében került be a törökbálinti idősek otthonába és ott halt meg 2017-ben.

*

Mindeközben én is beteg lettem. Sokat dohányoztam, és nálam felerősödött egy tüdőszorvadás. Szerencsém volt, mert ismeretség kapcsán jó kezekbe kerültem. Bekerültem abba a kategóriába, hogy „tüdőátültetés”. A tüdőátültetésnek 65 éves kor a felső határa, de én akkor már ezt túlhaladtam. A biológiai állapotom, a testem, szervezetem 10 évvel fiatalabb volt a koromnál, így bekerültem abba a csoportba, hogy még megkaphattam a tüdőátültetést, ami borzalmasan drága műtét, és az arra engedést több bizottság vizsgálja.

Azt mondták, legyen otthon elkészítve minden kórházi szükséglet, legyen elérhető, maradjak Magyarországon. Ha például Szegeden lennék, akkor oda jönnek értem el. Előfordulhat, hogy te nyugodtan nézed a tévét és becsöngetnek hozzád. Kétszer vittek el. Ennek a vége a transzplantáció.

A transzplantációs szervezet központ-

ja Brüsszelben van. Bárhol Európában, ha valaki átültetésre szorul, azt ott jelzik, ott vannak az illető összes vizsgálati dokumentumai és adatai. Ha egy potenciális donor meghal, annak adatai is oda kerülnek. Ha valakit halálos baleset ér, 6 óra az az idő, ami alatt ki kell emelni az átültetendő szervet és be kell ültetni abba a testbe, aki az beültetést várja.

Ha valaki balesetet szenved és elég fiatal még, oda kivonul egy rohamkocsi, amely megpróbálja életre kelteni. Ha ez sikertelen, kiemelik azokat az ép belső szerveket, amit donorként tudnak beültetni egy súlyosan beteg ember testébe. Több mint 20 feleséget szednek ki ilyenkor a sérültből: szív, máj, hasnyálmirigy stb. A rohamkocsiban labor is kell, hogy megállapítsa a halott test részei alkalmasak-e a beültetésre. Nem volt-e beteg az illető? A kiemelt részekkel bevágatnak a klinikára és riadóztatva van az összes érintett közreműködő szereplő és a betegért jönnek.

Eljöttek értem. Otthon voltam. Az első alkalommal már meg is borotváltak, amikor jött az altatóorvos szánakozva, hogy „Uram, baj van”. Brüsszelben elkevertek valamit, nem stimmelnek az adatok. Ezért ezt a tüdőt mi nem tesszük be Önnek. Elnézést. Volt bennük annyi kurázszi, hogy mentővel hozták haza.

Pár hónappal később 2019. január 2-án hajnalban szólt a telefon, hogy készüljek, mert 15 perc múlva érkezik a mentő. Nem tudom, hogy adtak-e valamilyen erősítőt, bátorítót? Korábban megkérdezték, tartok-e a műtéttől? Azt válaszoltam, inkább haljak meg a műtőasztalon, mint hogy megfulladjak. Azt mondta akkor az adjunktus: „Uram ettől ne aggódjon. Azért ez a sok vizsgálat, hogy Önt föl is ébresszük.”

Jött a felépülés, fizikailag volt nehéz és lassú. Szerencsére fájdalmaim nem voltak. Egy ideig szükségem volt házi segítségre, aztán jól lettem. A szabadidőmben vadászom, horgászom, kirándulok, tartom a kapcsolatot a szintén nyugdíjas barátaimmal. A házunk kétszintes, a fiam, aki jogász velem él, ő az emeleten – külön háztartásban és békében, megértésben.

Szegedinácz Anna

100 Százhalom

Tíz évvel ezelőtt, 2013. januárban indítottuk útjára a Százhalom magazint. Ez év áprilisában értük el a 100. lapszámot. Ebből az alkalomból mellékletet indítunk korai lapszámaink helytörténeti írásaiból.

A múltba vezető hidak

Elgondolkodott már azon kedves olvasó, hogy vajon hány híd van Százhalombattán? Ha a vizes árkokat átívelő kis hidakat nem számítjuk bele a listába, a városban lévő hidak száma tizen felül van, ami ez esetben nagy számnak minősül. A hidakat nap, mint nap használjuk, járművel vagy gyalog, szinte természetes, hogy rendelkezésünkre állnak. Hiányát viszont azonnal észre vesszük.

A város legismertebb és egyben legrégebb ma is álló hídja a Benta patakon átívelő dongaboltozatos, úgynevezett „Római híd”. A híd maga nem a római korban, hanem valószínűleg a XVIII. század folyamán épült. Nem kizárt, hogy alapozásába, lábazatába felhasználtak római korból származó köveket is, de ezt a kutatók eddig még nem bizonyították. A római kori híres Limes út is itt, vagy a közelben húzódott, talán innen a római elnevezés is. Azt nagy biztonsággal feltételezhetjük, hogy a XVIII. századot megelőzően is átkelő volt e helyen. A több évszázados történelmet megélt híd legnehezebb sorsa a huszadik században volt, hiszen rajta haladtak keresztül a téglagyár teherautói, a harci járművek, majd az erőmű építéséhez szükséges teherautó-forgalom is, mely óriási károkat okozott a híd szerkezetében.

A „Római híd” ma már műemlék, szerepét egy korszerű híd-szerkezet vette át. Néha az útról rácsodálkozunk, ha látjuk a buja növényzettől. Alkalmanként szakemberek és lelkes önkéntesek kiszabadítják a természet fogságából, de összességében véve azt mondhatjuk, hogy hiába áll műemléki védettség alatt, sorsa szomorú.

Az igen részletes katonai térképek tanúsága szerint, e hídon kívül az 1900-as évek környékén két kisebb híd is volt a római fürdő mellett folyó kis patakon: László majornál, illetve a vasútállomásnál, Franciska-pusztánál. Százhalombatta északi és déli határában vasutat átívelő hidat, vagyis felüljárót is jeleznek, még az 1952-es katonai térkép is ezt az állapotot tükrözi.

A városi hidak tömeges építése az ipari beruházások, illetve a lakótelepek kiépítésének következménye volt. Az 1960-as évektől kezdve sorra adták át és újították meg a gyalogos és közúti átkelőket már nem csak a Benta/Bara patakon, a római fürdő melletti kis patakon, hanem a „Csöcsördán” is.

Arra már csak az „öslakosok” emlékeznek, hogy volt idő, ami-

kor a Benta/Bara torkolatánál is állt egy gyalogoshíd, összekötve Dunafüredet az Ófaluval. Hogy pontosan mikor épült, még nem sikerült megállapítani. Első feltevésünk az volt, hogy talán a dunafüredi vikendtelep kialakításakor, az 1930-as években került erre is sor. Azonban az 1952-es katonai térkép nem jelöli. Az

1960-as években pedig már biztosan állt, hiszen a Dunafüreden élő 10-12 család fiataljai ezen keresztül gyalogoltak iskolába, a nyári hónapokban innen ugráltak a Dunába. Elmondásuk alapján ez a híd egy majd három méteres talapzaton álló, vasszerkezetes függő híd volt.

Miután a Benta/Bara patak mellett elkészült a hideg-meleg vizes csatorna, a hidat meg kellett volna hosszabbítani. Ehelyett azonban a meglévő hídelemet 1965 körül egyszerűen leemelték a talapzatról, amely aztán még évekig a parton hevert. Innentől kezdve Dunafüred és az Ófalu kapcsolata nehézkessé vált, ez a helyzet a mai napig is fennáll.

Ezúton kérjük a Tisztelt Olvasót, hogy ha a híddal kapcsolatban további információval bír, esetleg fényképfelvétele is van, azt ossza meg a „Matica” Múzeummal, hogy emléket megőrizhessük az utánunk felnövő generációknak.

Balpataki Katalin

Egy Duna-menti középkori falu élete

Kétségtelen, hogy Százhalombatta leginkább őskori és legújabb kori történelméről nevezetes. Azonban nem elhanyagolható az a tény, hogy a város dunafüredi részén jelentős ókori és középkori települések nyomait őrzi a föld mélye.

Az ókori Matrica katonai tábornak és a hozzá tartozó civil településnek jelentős tárgyi emléke maradt fenn, melyek zöme megtekinthető a „Matrica” Múzeum állandó kiállításában. Az ún. „római fürdő” maradványai védőtető alatt, kissé kiegészítve láthatóak, de a tábor és a polgári település nyomait/romjait a föld mélye őrzi. Szinte pontosan ott, ahol majd nyolcszáz évvel később az Árpád korban egy kis falu lakossága telepedett meg. A falu a török korban ugyan elnéptelenedett, és később sem éledt újra, de az, hogy templommal rendelkezett, a jelentőségét mutatja. A templom szentélyének helyét ma egy kereszt mutatja. Dunafürednek ez a része régészeti védelem alatt áll.

A középkori falu létezéséről már a XII-XIII. századi régészeti jelenségek, településnyomok, leletek is tanúskodnak. Első írásos említése 1318-ból maradt fenn, mely Báté birtokot és egy Báté nevű dunai szigetet említ. A latin nyelven, nagyon szépen formált betűkkel írt oklevél egyben nyelvtörténeti emlék is, hiszen itt olvasható először magyar nyelven a tanya szó. A szöveggörnyezetből kiderül, hogy halászó helyet értettek a tanya szó alatt. Ezt követően leginkább a határviták, a birtokperек irataiban találkozunk Báté faluval, Bátéi nevű emberekkel.

A település virágzása a XIV-XV. századra tehető. Lakóinak életmódja mezőgazdasági jellegű volt, melyet minden bizonnyal kiegészítettek olyan ősfoglalkozásokkal – halászáttal, rákászáttal, madarászattal, stb. – amelyeket a Duna, mint vizes élőhely közelsége tett lehetővé számukra. A gyér írott források arra utalnak, hogy Báté falu urai a kisbirtokos Bátéi család tagjai voltak. A falu jobbágy jogállású lakói nekik kellett, hogy teljesítsék a különböző

járandóságait: a kilencedtől kezdve a földesúrnak jeles napokon adandó ajándékig.

A falu lakói a XIV-XV. században már többosztatú, a föld felszínén álló lakóházakban lakhattak. Valószínűleg csak a legszegényebbek körében maradt fenn az Árpád-korra jellemző, kunyhószerű, félig a földbe mélyedő padlójú veremház. A felmenő falú házak nemcsak szárazabb (tehát kevésbé nyirkos), hanem tisztább lakókörülményeket is biztosítottak.

A többosztatú házakban jelenik meg első ízben a kívülről, tehát füstmentesen fűthető szoba. A módosabb, kisebb-nagyobb birtokkal is rendelkező családok felmenő falú lakóházaiban a XV. században terjedt el a szemeskályha, amelyből már Báté faluban is állhatott néhány. A lakószobákban nagyon kevés bútor volt: egy nagy ácsolt ág, amelyben többen aludtak, fa- vagy vesszőbölcső a kisbabáknak, és egy nagy láda a ruházat, az értékek tárolására. A

férfiak adott esetben az istállóban, a ház külső falánál, az „eresz alatt” is tölthették éjszakáikat.. A konyha az ételkészítés helye volt, nyitott tűzhellyel és kemencével.

Báté falu temploma egy egyhajós, sokszög alakú szentéllyel záródó és toronnyal is rendelkező épület, amilyenből számosat találni, álló alakban is a Kárpát-medence kevésbé hadak járta területein. A templom belsejében falazott, vakolt, a padlóba mélyedő sírkamra volt, ahova feltehetően a földesúri család tagjait helyezték örök nyugalomra. A templom érdekessége, hogy a római kori katonai tábor északnyugati sarkába építették.

A falu életét minden bizonnyal meghatározta a közvetlen közelében vezető, Bécszet, Budát és Nándorfehérvárt (Belgrádot) összekötő Duna-parti hadiút, az ország későközépkori, illetve koraujkori sorsát meghatározó hadjáratok

felvonulási útja. Ezen az úton azonban nemcsak a hadak vonultak, hanem rendszeresen feltűntek a királyi udvar tisztségviselői, vagy maga az uralkodó is. De békeidőben ezt az utat használták a kereskedők, illetve a vándorárusok is, akiktől a falu lakói egyes használati tárgyaikat, pl. edényeiket, szerszámaikat, vagy ékszereiket megvásárolhatták.

A hadiút közelsége a különböző járványoknak való fokozott kitettséget is jelentette. Báté falu lakói minden bizonnyal a korban átlagosnak számító, de a mainál évtizedekkel rövidebb életkort élhettek meg. A falu önálló életének végét a török hódítás jelentette. Azonban a település neve Batta alakban szerencsére fennmaradt, 1903-ban pedig a másik középkori eredetű falu nevével összeolvadva megszületett Százhalombatta mai elnevezése.

*T. Németh Gabriella
régész*

Elvetették Dunabattát, Magyarbattát...

Száztíz éve Százhalombatta

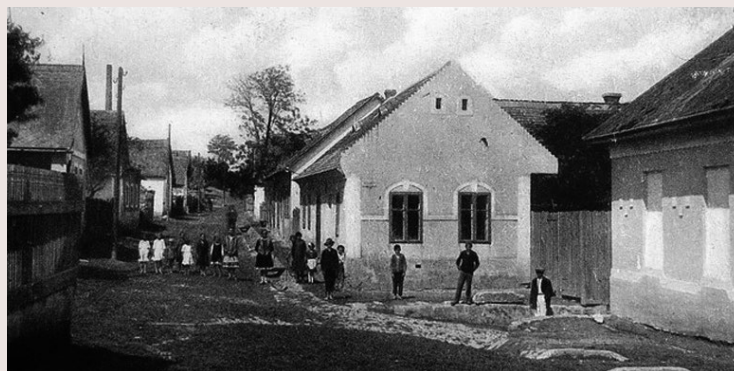
Százhalombatta múltját több jól elkülöníthető korszak jellemzi. Négyezer év hatalmas idő, amióta emberek élnek ezen a területen. Újkőkorszaki, bronzkori, vaskori népek, kelták, rómaiak.

A honfoglalás korában Árpád fejedelem szálláshelye, majd a török időkben a budai pasához tartozott. Többször a harcok folyamán lakatlanná vált a falu, mígnem 1695-ben a török elől hajóval menekülő szerbek több Duna-menti település mellett itt is letelepedtek. A mai óváros területén kialakult a Százhalom elnevezésű rész, utalva az Érd és Batta közötti halmokra. Dunafüred egy részét Batta néven említi először egy 1318-ban keletkezett okmány. Ezek az előzmények nagyon röviden.

A XIX. század végén írja Krizsán László: Száz év Százhalombatta történetéből című könyvében: „A község részéről kezdeményezték, hogy a helység nevét Keveházára változtatva ünnepelhesék a honfoglalás ezredik évfordulóját”.

Több javaslat is felmerült így: Varjasbatta, Dunabatta, Magyarbatta, Árpádbatta, Budabatta. A helységnevekről döntő Országos Községi-Törzskönyvbizottság összeült 1903. június 23-án és a teljes ülésen elvetették a Keveháza nevet, amelyet maga a község javasolt és a Százhalombatta név mellett döntöttek. Vajon miért ezt a nevet szerették volna a battaiak? A fő ok Arany János Keveháza című költeménye volt. Pár évvel az 1848-as szabadságharc leverése után született a vers az elnyomatás, a jogfosztottság éveiben. Keve, a hun vezér harcolt a szabadságért és fiatal életét adta a római birodalom elleni küzdelemben. A levéltári dokumentumok szerint Batta népe mindig is lázadó volt „ezen vad emberekből és aka-

ratos nemzetségből álló lakók” – írta róluk 1722-ben a földesúr Illésházy Miklós. Ez a lázadó szellem az utódokban is megmutatkozott, mert egy, a birodalom ellen harcoló hun vezérről szerették

Községháza és iskola az Óvárosban

volna a falujukat elnevezni. Hazafiak voltak de reálisak nem, mert a Habsburg-adminisztrációhoz tartozó bizottság soha nem adta volna a Keveháza nevet a falunak.

Megszületett a döntés: a két nevet összevonva (Százhalom + Batta) így lett Százhalombatta, aminek 2013-ban ünnepeljük a 110 éves születésnapját. Ez idő alatt a kis eldugott, de nagy kulturális hagyományokkal rendelkező, 1800 fős faluból majd 19 ezer fős kisváros lett.

Jankovits Márta

Településtörténeti vázlat

Megyek az utcán I.

Százhalombatta Óvárosának településszerkezete az utóbbi évtizedekben jelentősen átalakult, azonban a régi falu nyomai ma is láthatók. Az Óváros kétségkívül lehangulatossabb része a városrész főútvonalára, a Szent László utca, melynek a Gyorma és a Székla utcák kereszteződésétől a Halom utcáig terjedő szakaszát ma helyi, vagyis önkormányzati védelem illeti meg. Az utca karakterét legrégibb, álló épületei, a barokk stílusú görögkeleti szerb templom, a Szent László római katolikus plébániatemplom, és a város falusi múltjáról árulkodó lakóházak határozzák meg.

Régészeti leletek alapján feltételezhető az utca vonalának középkori eredete. A falu legrégebbi térképe 1771-ből való, ezen jól kivehető a falu területe, látható a mai Szent László utca. Egy 1795. évi térkép világosan mutatja az utca vonalát, a jobbágytelkek elhelyezkedését, a meglévő épületeket. A Szent László utca és a becsatlakozó utcák nyomvonalának kialakulásában a domborzati

viszonyokhoz való alkalmazkodás is szerepet játszott. Ezt tükrözik a régi keresztutcák (Hun utca, Halom utca) alaprajzi rendszere, ki- és beugrásai, tört és hajlított vonalvezetésük.

A mezőgazdasági jellegű kistelepülés a Magyarországon legjellemzőbb, ún. szalagtelkes úti falu típusához tartozott, vagyis a keskeny, hosszú, szalag alakú telkek egy átfutó út két oldalán helyezkedtek el. A falvak utcaképet alapvetően a lakóházak beépítési helyzete határozza meg. Városias hatásról tanúskodik az Óvárosban is jellemző, a XIX. században már széles körben alkalmazott utcavonalas beépítés, melyeknél a házak homlokzata és a kerítés alkotja az utcaképet. A népi építészet hatásos formai eleme az udvari homlokzaton lévő fedett, oszlopsoros tornác. Az utcakép szempontjából meghatározó, a XIX. és a XX. század fordulóján épített lakóházak tornáccal épültek, leggyakoribb a téglából rakott szögletes vagy henger alakú oszlopsor (Szt. László u. 27, 47., 51., 57. stb.).

Az Óváros régi lakóházainak utcai homlokzatai oromfalasak, ablakaik vakolatdíszes kerettel készültek, a leggyakrabban nyereg-tetővel fedték le őket, de előfordul a csonka-kontyos tetőforma is.

A középkorban, az évszázadokon keresztül fennálló hasonló társadalmi igények egységes településképet hoztak létre. A falukép arculata településünkön is összetett, de mégis szervesen egységes rendszerré vált, és az is maradt a XX. század közepéig.

A falusi lakosság 1945 után megváltozott életmódja a falu karakterének felbomlását hozta magával. A hatvanas évektől gyorsan terjedtek el a négyzetes alaprajzú, sátortetős kockaházak. Az Óváros újonnan beépített részén a falusi életformához egyáltalán nem kötődő, az aktuális divattrendeknek megfelelő lakóházak épültek.

Az utóbbi évek szerencsés változása, hogy a főutcán több családi ház épült hagyományos anyagok, szerkezetek, formák felhasználásával. A régi faluról tanúskodó Szent László utca – mint településtörténeti emlék – védelme közös érdek, hisz ahogy Makovecz Imre írja: „Régen a falusi építészet, noha szegény ember építésze volt, harmonikus és szép volt... A régi harmónia felbomlott. Települési életünk egyelőre zavart, tájékozatlanságot mutat. Nem alakult ki a megváltozott életforma olyan stílusa, mely szép lenne, harmonikus, a múltra, a tájakra is figyelne...”

Németh Nóra

Házak, épületek, emlékek

Megyek az utcán II.

A házak, épületek híven tanúskodnak egy falu, egy közösség életéről, akkor is amikor létrehozói, építői már régen nem élnek. Ha végigsétálunk az óvárosi Szent László utcán, megérezhetünk valamit a II. világháborút megelőző idők falusi hangulatából. A főutca lakóépületei szerbeknél és magyaroknál hasonlóak voltak, a legkorábbi, XIX. század második feléből származó parasztházak tejet nádtető fedte és falaiikat vályogból tapasztották. A jellegzetes tornácos lakóházakat a XIX. század végén építették. A módosabb szerbek számára mintául szolgálhatott a szerb parókia 1750 körül épült szép, gangos épülete.

Elsősorban a középületekre, üzletre, vendéglátó helyiségekre, a kereskedő és alkalmazotti réteg házáira volt jellemző a polgári stílus, mely különbözött a paraszti építészeti hagyományoktól, de mégis igazodott ahhoz, és a falu képének szerves elemévé vált. Általában nagyobb belmagasság, négyzetes alaprajz, villákat idéző tömegforma jellemezte ezeket az épületeket.

A jól ismert „Vadkacsa Bisztró” épületében Schulteis Izidor lakott családjával és működtetett benne kocsmát 1921-ig, ezt követően üzletként funkcionált az épület, majd óvoda, tanácsi lakás, végül újra kocsmá lett belőle.

1907-től az államosításig a Szent László utca 100. alatt működött a Hangya Szövetkezet üzlethelyisége, udvarán Tejcsarnokkal, Tűzoltó felszereléssel, nagy Jégveremmel (télen a parasztló lovaskocsival ide hordták a jeget a Dunáról.)

A katolikus templom mellett épült fel a régi falusi iskola és a közösségi ház a két világháború közötti időszakban: nagyobb méreteik révén kitűntek, de szerény és arányosan tagolt homlokzataikkal szépen illeszkedtek falusi házak közé.

Édesapám elmondása szerint a falu képét erősen meghatározták a „szűrűskertek” (szérűskertek). A nagy telekkel nem rendelkező,

gazdálkodó családok a szálás gabonát (szalma, széna) a „hegyen” kialakított, bekerítetlen telken boglyákba rakták, a „polyvát” (pelyvát), az aratás egyik melléktermékét, a szalmától és a kicsépeelt búzától elkülönítve 2x3 méteres, szalmával fedett, vályogfalú, zárható tárolóhelyiségben ún. polyvaházban tartották. A családok heti vagy havi szükségleteiknek megfelelően lovaskocsival vitték le szalmát, szénát a faluba, az udvarukba.

A középületek, régi parasztházak mellett az utca képét erősen befolyásolják az 1960-70-es években felépült sátortetős kockaházak. E háztípus alaprajza, tömege határozottan eltér a parasztházaktól, míg a polgári épületek belesimultak az utcaképbe, e típus-terv alapján készült házak az új, városias életvitel jelképeivé váltak, az eredeti elképzelés szerint a városokban épült villákat kívánták utánozni velük.

Az 1980-as években jelentek meg a főutcán az akkoriban kedvelt „alpesi” stílusú: több emeletes, a korábbi lakóházaknál jóval magasabb épületek. A 2000 után kezdődött „Toscana kultusz” divatba hozta a rusztikus anyaghasználatot, a zsalugáttert, a földszíneket, ami meglátásom szerint hatást gyakorolt az új típusú parasztházak építésére. Az utóbbi 10-15 évben épültek a falu főutcájában a régi falusi miliőbe illeszkedő, de a modern élet minden igényét kielégítő, tornácos, nyereg-tetős, jó tömegarányú lakóházak.

A csöppet sem egységes falukép, a sokféle háztípus a történelmi folytonosság megszakadásáról tanúskodik. Volt egy évszázadokon keresztül tovább élő, a helyi adottságokhoz és igényekhez messzemenően alkalmazkodó építészeti hagyomány, mely az új életforma, új ideológia következtében az enyészeté lett. Saját felelőségünk és egyben érdekünk is, hogy amennyire lehetőségeink engedik, élővé tegyük a hagyományt.

Németh Nóra

Rácz Laci igaz története

NYÁRON

Az idén nem akart nyár lenni! Tavasz sem volt, csak néha úgy csinált mintha, de mégse. Igaz, ős és tél sincs már régen. Nyár azért szokott lenni.

Most eszembe jutott egy történet. Általános iskolába jártam, és a tanév végén kötelező nyári munkára kellett mennünk. Akkor ez a fajta munkára nevelés még divat volt. Hogy pénzt kaptunk-e érte, vagy sem, arra már nem emlékszem.

tött. És tényleg! Valahogy lágyabb, simogatóbb volt az a nap. Nem ilyen égető, agresszív, mint manapság.

Kisvártatva beálltunk a sor elejére, és megindultunk. Nem kellett a térdig érő gabonában gázolni, ugyanis vetéskor kihagytak úgy két méterenként egy sort, ahol mi kényelmesen elballagtunk. De még indulás előtt végignéztünk a táblán, ami néha olyan hosszú volt, hogy nem láttuk a végét. Te úristen - gondoltam magamban, éhen halunk mire végigérünk. Szomjan nem, mert

még el is szundítottam. Igen ám, de valakinek eszébe jutottam, és észrevették, hogy lógok. Visszaérve azonnali hatállyal elbocsájtottak. Őszintén? Nem lettem szomorú. Csak anyám, ki a jó hírt meghallva azt nem tudta értékelni. „Mi lesz belőled fiam, ha már az első munkahelyedről kirúgnak?” De aztán az Ő haragja is alábbhagyott, én meg előbb megkezdhettem a vakációt. Hiszen jött a nyár, az igazi nyár!

SZILÁNKOT KAPTAM

Szilánkot kaptam ! Nem is egyet, sokat, még hozzá az agyamba. Nem kell megjedni! Ezek a szilánkok emlékekből vannak. Emlékekből katonakoromból. Ha két korombeli ürge beszélget, biztos, hogy előbb utóbb, előkerül a téma. Aztán se vége, se hossza a sztoriknak. Nekem is eszembe jutott néhány. Itt van, hátha tesz valakinek...

A zászlóalj épület és a kerítés között működött a szabadtéri edzőterem. A felszereltség puritán, egy nyújtó és egy fekvenyomó pad. Ezt két erős gyerek kisajátította, az egyik egy jó arcú cigány, másik meg szintén, csak szőke. Látszott rajtuk az örökbérlet, mindketten szépen fejlődtek. Már ahol tudtak, bicepszen meg vádliban. Minden időt itt töltöttek, a vacsoraidőt is.

Erre ment a kopasz (újonc), kezében tálcá, rajta a telephely ügyeletes vacsorája.

– Állj ! Hova viszed? – kérdi a szőke.

– XY őrmesternek – mondja a kopasz, kissé megilletődötten.

– Hozd csak ide! – Mondja a sötétebbik erőgép.

Mit lehet tenni – gondolja a kopasz, ezek nagyobb urak a laktanyaparancsnoknál, hát odalép. A két Swarci nézi a felhozatalát, majd a sötétebb el kezd turkálni a kék melegítőnadrágban, és előveszi a löcsöt. Látszik, hogy erre a testrészére még nem gyúrt eleget, de arra elég méretes, hogy beelégassa az őrmester teájába. Alaposan megfürdeti, és meg is kavarta a cukros lötytyöt, talán növelte is térfogatát. Elégedetten így szól.

– Kívánj neki jó étvágyat!

A kopasz méla undorral vitte tovább, a

A feladat a következő volt: a martoni határban, a Martonvásári Kutató Intézet hatalmas búzátáblájában búzát kellett válogatni. Nem úgy, mint Hamupipőkének, ki a szemeket válogatta, nekünk a búzátáblában kilométereket gyalogolva a kopasz búzából ki kellett szedni a szakállas búzát, és fordítva. A növénynek a kalásza volt kopasz, vagy szakállas. Reggel az iskola előtt gyülekeztünk, majd buszok jöttek. amivel kiszállítottak bennünket a tethelyre. Az ételt mi magunk vittük, kinek mit csomagoltak otthon, vagy vásárolt indulás előtt az ABC-ben. Érkezéskor lepakoltunk, lehetőleg árnyékos helyre, hogy a kaja meg ne romoljon a napsütésben.

Ugyanis abban az időben május végén, június elején, nagyon kellemes kora nyári idő szokott lenni. Nem úgy mint most! Azt mondják akkor még a nap is máshogy sü-

vizet azt hoztak utánunk. Még valami jött utánunk, egy ellenőr, aki azt ellenőrizte, hogy milyen precíz munkát végzünk. Néha talált kifogásolnivalót, de nagyjából jól dolgoztunk.

Egy forduló után, vagy talán minden forduló után leültünk az árnyékba pihenni és enni. Én már azon a nyáron nem először voltam ezen a munkán, így tudtam, hogy mi vár rám, és nem nagyon volt kedvem hozzá. Mindegy, kötelező, menni kellett. Már untam a sok captatást az egyhangú búzaföldön, úgyhogy az egyik pihenő után nem álltam be a sorba. Ugyis visszajönnek ! Befeküdtem a magas fűbe, és néztem a felhőket, meg az ég madarait, amik ilyenkor még elég hangosan nótáznak. Olyan jól éreztem magam. Cseppet sem bántam, hogy nem kell az egyforma kalászokat, órák hosszát bámulni. Talán

meggyalázott anyagot. És azon gondolkodott, hogy ez csak egy tea. Mi lehet egy levesben?

Srác nem egy észlány, hébe-hóba mégis megbízzák valamivel. Hátha! Most éppen kapuügyeletes lett. Bátor húzás! A kapuügyeletes tiszt az ügyeletes szobában pihengetett. A srác a kapu előtt ténfereg, mikor megjelent egy fehér Zsiguli. Négyen ültek benne, a sofőr, és három zöld ruhás főszer. Sapka nélkül. Az eddig kóválygó katona a kocsihoz lép, benéz az ablakon, megvonja a vállát, és bemegy a tiszthez.

– Főnök! Valami vadászok keresik.

– Engem? – kérdi amaz csodálkozva. Komótosan szedelőzködik, kimegy. Ahogy kilép, azonnal szerelvényt igazít, és holt sápadtan szalutál.

– Tábornok elvtárs! Kapuügyeletes jelentkezem! – vágja magát haptákba a három tábornok előtt.

A srácot a gallérra varrt tölgyfalevél téveszthette meg. Ezután a tévedés után áthelyezték természetközelsbe, a disznótelepre, ahol hátralévő idejében alaposan tanulmányozhatta a lehulló levelek formáját.

Szombati karbantartási nap. Ilyenkor kell rendbe tenni a külső és a belső körletet. A külső körlet egy füves terület, ahol a gazat kellene lenyírni. Igen ám, de a régi és ócska fűnyíró nem indul. A karbantartó brigád ezt nem is nagyon forszírozza. Helyette inkább hevernek a kellemes napsütésben. Ezt az idilli állapotot zavarja meg Világos Tivadar továbbszolgáló szakaszvezető. Neve ellenére, mint a sötét éjszaka. Már többször próbálták előléptetni, de ezt érdemei elismerése mellett mindig elhalasztották.

Bölgbika hangján, a következő kérdést teszi fel.

– Maguk miért nem dolgoznak?

– Jelentem, nem indul a szerkezet – mondja a munkavezető, félálomban.

– Had nézzem! – tombol az önbizalom sötétség hercegében.

Vizsgálni kezdi a fűnyírót. És kipattan a szikra! Megragadja a nyírót, és hatalmas lendülettel tolni kezdi. Előbb csak siet, aztán már fut. Az egyenletlen talajon ilyen sebességhez nem szokott fűnyíró ékeletlenül csörömpöl. Világosnak már térdig ér a nyelve, és megáll. Miután levegőhöz jut, a következő megállapítást teszi.

– Már majdnem beindult!

Még jó, hogy csak másfél évig voltam itt száműzetésben. Kicsivel többet kell itt töltenem, szilánkokon kívül, valami mást is elkapok.

BATTAI BÚCSÚ

Százhalombattán két búcsú is van. A szerb búcsú szeptember huszonegyedikén, a katolikus pedig június 27-hez eső legközelebbi vasárnap. Én erről az utóbbiról szeretném leírni néhány emlékemet.

A Szent László napi búcsú az egyik legnagyobb ünnep az évben. Legalábbis volt nagy ünnep. Hogy mi az oka annak, hogy ennyire kiment a divatból, nem tudom. Ma-

napság már én sem igazán tartom. Azon a vasárnapon megtelt a falu. Hazajöttek a rokonok, a felnőtt gyerekek is hazamentek a szülői házhoz. Hozták az unokákat, házastársakat, és még másokat is. Minden család készülődött, süttött, főzött. Erre az alkalomra nevelték a csirkéket, szedték a salátának való uborkát.

Én ilyen alkalmakkor láttam a nagymamám Pestről hazalátogató testvéreit, Juci nénjét, meg Balázs bátyját, aki mindig világos öltönybe, és fehér szalmakalapban érkezett. Pezsgett az élet a faluban. Én még emlékszem, hogy a kirakodóvásár a művelődési ház, és a templom előtt volt. Mindig lestük hány búcsús érkezik. Dél előtt senki nem ment vásárolni, ez a templomba menés ideje volt. Templomba inkább csak a férfiak, idősek, és gyerekek mentek, mert az asszonyoknak sok dolguk volt.

Mise után jött a finom ebéd, rántott csirke, uborkasaláta, tyúkpörkölt, húsleves, sütemények. Hűtő hiányában az ételt leengedtek a kútba, meg ne romoljon. Ebéd körül megjelent Lolo bácsi, a mutatóvályos, ki kutyáit táncoltatta, a körben állók nagy

megelégedésére. A produkciót apró pénzzen honorálták.

Nekünk gyerekeknek, a kirakodóvásár volt a legérdekesebb. Az első ajándék, mire visszaemlékszem, egy forma 1-es autó volt, olyan klasszikus szivar alakú. Sokáig meg volt, már kerék nélkül pihent az istálló ablakában. A sztár ajándék a csákó, meg az alumíniumból készült kard volt. De lehetett ott kapni, similabdát, mézeskalácsot, meg rengeteg festett, díszes fakanalat,

amivel állítólag a lányok fenekét kellett elverni. Engem abban az időben a csákó még jobban érdekelt.

Búcsúba menet elhaladtunk a Vadkacsa kocsma előtt, ahol általában emelkedett volt a hangulat. Egyszer pont az ajtóban talákoztam Tóth (Húszas) Ferivel, ki szintén rokon volt, már enyhén illuminált állapotban, katona ruhában, indult hazafelé. Megállított. Nesze itt egy százas! - mondta. Ez annyira sok pénz volt egy kisgyerekeknek, hogy azt a búcsúban el sem lehetett költeni. Ilyenkor a busz is csak a nagy Gyormáig járt, ott megfordult, így indult a vasútállomásra.

Valamikor aztán, még nem lehettem több, mint öt, vagy hat éves, búcsút kitelepítették a templom elöl, a focipályához. Ebben az időben halt meg nagymamám, inentől kezdve már semmi nem volt a régi. Elmaradtak az akkori ízek, a Pesti rokonok, már nem olyan volt a hangulat. Mi gyerekek, még töretlen lelkesedéssel látogattuk a céllövöldéket, ringlispilt, vásároltuk a búcsúfiát. A közben növekvő, majd várossá lett kis településen, a bevándorlók már nem

is tudtak a búcsúról, sok osztálytársamnak már nem jelentett semmit ez a nyári vasárnap. Úgy alakult, hogy már csak a kisebbség, az őslakosok ünnepe lett. A közösség ünnepéből, a családok ünnepe bevonult a falak közé. A régi generációk elmentek, a fiatalok máshonnan hoztak maguknak párt, aztán lassan a családokból is eltűnt az ünnep.

Anyukámat, kitől még sokat hallottam a régi búcsúkról, egyszer felhívta egyik rokonunk, hogy újra kellene élesíteni a régi hagyományt. Anyám a kérdésre, hogy, hol tartás az új battai búcsút, a következő választ adta.

– A temető parkolójában.

– Miért pont ott? – Jött a kérdés.

– Mert az összes battai már ott fekszik kint.

Mostanában, egy lelkes kis csapat, próbálja újraélesíteni, de már Ófalusi napok néven, mert a búcsú, olyan régies, nem divatos. Manapság egy produkcióhoz több kell, mint néhány árus, és mutatványos. Az esti bál ellenére sem lesz már olyan, mint régen volt. Ahhoz lehet, hogy tényleg a temető parkolóban lenne a megfelelő hely, úgy éjfél körül. Már anyám is ott lenne.

MIKOR SZÜLETTEM

Az biztos, hogy tél volt. Esett a hó? Vagy sütött a nap? Nem tudni, erről nem szólnak a tudósítások. Mint ahogy arról sem, hogy megszülettem. Mikor is? Régen. Nem volt túl nevezetes év. A háborúnak tizenkilenc éve lett vége, a forradalomnak nyolc éve. Kennedy elnököt az előző évben lőtték agyon Dallasban. Itthon, hát itthon Kádár volt a vezér. Már az amnesztián is túl vagyunk. A helyzet konszolidálódni látszik. Ez engem semmiben nem befolyásol.

Ami meghatározó, az az, hogy karácsonyra engednek haza. Azaz anyámat. Ő meg engem vitt karácsonyi ajándéknak a hét felnőtől nyüzsgő házba. Jöttek is a rokonok csodálkozni! Hoztak babinát. Ételt, italt, nem nekem, anyámnak. Én is kaptam belőle, feldolgozott állapotba. Nem túl sokat ehettem, mert a szülőszobán, vagy a fürdetővízben jól megfáztam. Tüdőgyulladást kaptam még a kórházban. Biztos ettől lettem ilyen edzett, nagydarab ürge. Lakóhelyünk nagyszüleim hosszú parasztházának első szobája. Közvetlen a falu főutcáján. Most biztos hangos lenne a nagy forgalomtól, de abban az időben a környéken a lehangosabb én voltam. A legendák szerint, öt percet nem tudtak magamra hagyni,

úgy, hogy a hosszú magány megunva, ne kezdjek el üvöltöni. Ilyenkor jött az azonnali kérdés. "Miért sír az a gyerek?" Valaki azonnal felvett, aztán adtak kézről kézre. Elhallgattam, az utcán járók megelégedésére. Az utca még később is igen csendes volt, a forgalmat a helyi járatos busz, meg egy-két, a téglagyárba igyekvő teherautó jelentette, no meg az a néhány lovaskocsi, ami a kolhozosítás után magánkézben maradt. Nagy része szintén a téglagyárból fuvarozott. Az emberek dolgozni jártak, gyalog, biciklivel, meg a busszal. Aki a forgalmat tovább növelte, az apám volt. Apu az erőmű építkezésénél volt sofőr, és azon kívül, hogy otthon parkolt, még napközben is haza járt, meggyőződni arról, hogy minden rendben van. Később meg azért, hogy anyámat időközönként hazahozza, engem megetetni. Ugyanis abban az időben, még nem volt gyes, így az anyák hat hét után visszamentek dolgozni. Szóval abban az időben, vagy nem dolgoztak a kisgyerekes anyák, vagy a nagymamák léptek elő pótyanyának. Így anyu, időnként haza járt szoptatni, mert a csirkepörkölt még megfűtötte volna a gyomromat. Gyalog is haza jött volna, mint akkor tájt mindenki mindenhová általában gyalog járt, de ha már volt egy saját használatú Gaz személyautó, hát kihasználta.

Persze az egész világ volt más. Az emberek élethez való hozzáállása is teljesen más volt. Abban az időben mikor még tévéje is csak keveseknek volt, a rádiót is csak hétvégén hallgatták. Mert a nagy világvevőt nem lehetett kivinni az ólakhoz, meg a háztájiba, hogy kapálás közben ne unatkozzon az ember. Kevésbé érdeklődtek a nemzetközi helyzet iránt. Nem voltak tájékozatlanok, vagy tudatlanok. Értesültek arról, hogy Gagarin megjárta a világűr, vagy arról, hogy Hruscsovot leváltották. Hogy honnan? Újságból! Amit a postás Miska bácsi, minden nap kihozott a levelekkel együtt, vagy a nagybátyám hozott Pestről a kezében összetekerve. Amivel először a kocsmába ment be, majd csak azután haza. A kocsmába minden férfi ember bement. Akkor is ha nem volt iszákos, a híreket itt lehetett a legjobban cserélni. Ahogy az asszonyok a boltban, vagy csak a ház elé kiállva tárgyalták meg a világ eseményeit. A boltban legfeljebb kenyeret vettek, mert még mindenki megművelte a maradék földet, megtermelte a télire való hagymát, babot. Befőzött és elrakott mindent, amit csak el tudott. Bort megtermelték, pálinkát megfőzték, persze szigorúan titokban. Disznót is vágtak, legalább egyet, de inkább többet.

Nevelték a csirkét, kacsát, a tyúkok tojtak. Nem is vették észre az inflációt, ha volt is ilyen. Igaz, hogy télen nem panaszkodtak a paradicsom, meg a paprika ára miatt, és nem posztoltak arról, hogy milyen drága a főzni való kukorica májusban. Mindent a maga idejében! Télen az alma jelentette, meg a savanyú káposzta a vitamin forrást. Nem a banán, meg az avokádó, aminek már lassan elviselhetetlen az ára. Nem fizettek telefont, kábeltévét, internetet, gáz, és víz számlát. Persze csatornát sem. Nem is panaszkodtak ezek minősége miatt. Ja! A szűnyogirtásért sem a tanácselnököt szidták. Nem verték le a fecskék fészket, azok meg hálából megették a fenevadakat. Ezt olyan hatékonyan tették, hogy a nagybátyám egész nyáron a gangon aludt a szabadban, és soha nem ébredt a szűnyogcsipésektől dagadt fejjel. Épeszű szűnyog meg sem merete volna közelíteni a borzalmas horkolással alvó, százharminc kilós embert. Felébredt, megmosdott a gang végén pihenő lavórban, ami a szintén itt elhelyezkedő pottyantós wc használata után útba esett. Jut eszembe, hogy az előző napon a Pestről hozott újság másodlagos felhasználási helye, a pottyantós volt. Ahol pártunk és kormányunk tagjainak képmásával törölte ki nemesebbik felét. Így került minden a megfelelő helyre. Majd elindult dolgozni, a megyei pártbizottságba. Nagymamám felsöpörte a járdát, a ház előtt is, közben jöttek-mentek az emberek, mindenkivel váltott néhány szót. Így tudta meg, hogy ki-kivel, mikor és hol? Azt is pontosan tudták, hogy ki kihez vonzódik, és azt is ha szegény a saját nemét részesíti előnybe. Ilyen mindig is volt, csak akkor ezzel nem dicsekedtek, nem kérkedtek. Így aztán senki nem is törődött vele.

Tehát mikor én megszülettem, más volt a világ. Abban az évben az én születésemen kívül semmi érdemleges nem történt. Ha csak az nem, hogy ebben az évben indult el útjára a Delta tudományos magazin, Brezsnjev lett az SZKP főtitkára, fellőtték a Voszod-1 űrhajót, hazánkba látogatott Hailé Szelasszié etióp császár, valamint felrobbantották az első kínai atombombát. Mindez nem okozott semmilyen változást a faluban élők életvitelében. A disznók nem csámcsogtak hangosabban, és a kocsmából, részegen hazabotorkálók sem változtattak megszokott nótá egyvelegükön. Minden ment a maga normális útján.

Azóta megöregedtem. A gyerekek most is megszületnek, de ahová ők születtek azt a világot nem irigylem tőlük.

Beszélgetés Szalai Attilával képviselőségről és minden másról

Majd a Szalai...

Huszonöt éve, 1998-ban indult először képviselői választáson és azóta folyamatosan elnyeri választókerete bizalmát. Százhalombatta egyik legtevékenyebb képviselője. Állandóan mozgásban van, nem csak képviselőként, hanem polgárőrként is és jószolgálati tevékenysége is kiemelkedő. Szalai Attilával, a 3. számú választókerület képviselőjével munkásságáról, és az őt ért vádakról beszélgettünk.

– Épp huszonöt éve, hogy először indult Százhalombatta képviselőválasztásán, az SZDSZ színeiben. A következő ciklustól már függetlenként indult és azóta is képviselő. Tudta, hogy mire vállalkozik a jelöltség elfogadásával, hogyan emlékszik vissza ezekre az évekre?

– Én a képviselői mandátum megszerzése előtt is aktív közösségi életet éltem. Sportoltam, közösségekbe jártam, részt vettem a helyi polgárőrség megalakításában, munkájában. Az önkormányzat körforgásában is benne voltam, mert Szél

kus volt. 1998-ban, amikor megkérdezték, hogy indulnék-e a párt színeiben a lakókerületem képviselőjelöltjeként, arra gondoltam, hogy annak elnyerése esetén még több lehetőségem lenne tenni a közösségi életért, a sportért, kultúráért, környezetért. Végül daczból vállaltam el a jelölést. Egy a választással kapcsolatos megbeszélés után visszazaladtam az irodába és akkor meghallottam, hogy milyen gúnyosan beszélnek rólam. Szó nélkül elmentem, szerintem észre se vettek. Az igazi elhatározás, hogy, majd én megmutatom, ekkor született meg. Ezt

Pálnak akkor már évek óta segítettem a kampányát. Az SZDSZ-be is együtt léptünk be 1993-ban. Akkor ez a párt antikommunista és antifasiszta volt és itt érződött leginkább a civil jelleg. Ez nekünk szimpatí-

a választást végigcsináltam velük, majd a következő ciklustól már függetlenként indultam és nyertem.

– **A 3. számú választókerület a Déli-lakótelep déli félkörívét öleli fel, ott élőként mit**

lát, látott a legnagyobb problémának?

– Az én körzetembe 1010 lakás tartozik, ennek mintegy harminc százalékában albérlők élnek, így körülbelül három, három és félezer ember képviselője vagyok. Mint Százhalombattán, általánosan itt is öregedik a lakosság, így az évek múlásával az én feladatköröm is kibővült, hiszen az idősebb korosztály több segítséget igényel. Általában a körzetem rendben van, de a lakótelep egy olyan szociológiai egység, ahol tömeges magányban élnek az emberek. Hiába laknak egy lépcsőházban, egymás fölött, alatt, mellett nem ismerik egymást. Volt olyan, hogy én ismerttettem össze a majd egy éve egy lépcsőházban élőket. Az embereknek hiányoznak a közösségi élmények. A lakótelepi emberek nehezebben mozdulnak meg, ezért házhoz kell azt vinni.

Szemétszedési akciókat szerveztem, a városban elsőként. A körzet közterein állagmegóvásokat végzünk, amibe beletartozik a zöld felületekre való parkolás kerítéssel, vagy kövekkel való megakadályozása is. A városban először nálunk volt közösségi karácsonyfa állítás, később tojásfa állítás. A városi gyermeknap mellett lakótelepi gyermeknapot is tartunk színvonalas programokkal, ajándékokkal. Régeb-

ben főztünk is egy-egy parkban, de mára annyira megszigorodtak a szabályok, hogy erről le kellett mondani.

Nagyon kedvelt az újívi tűzijáték, amit szintén én kezdtem el. Már a második alkalommal mások is hoztak valamilyen tűzijátékot és azt is fellőttük. Így a program látványosabb, időben hosszabb, több ember számra vonzóbbá vált. Közösségben az élmény is meghatározódik.

A gyerekek motiválása érdekében a körzetembe tartozó Kőrösi iskolában tizenöt éve elindítottam a Mozdulj és tanulj! programot, aminek a lényege, hogy az a diák, aki matematikából, mint reál-, testnevelésből, mint készség és történelemből, mint humán-tantárgyból kiváló eredményt ér el, egy kupát kap, amit, szintén motivációs célból már szeptemberben kihelyezünk az iskolában.

A körzetemben is sok idős, nehezen mozgó ember él. Ha kérik, szívesen segítek a bevásárlásban, receptek kiváltásában. Ez különösen a Covid idején volt fontos. A mozgásukban korlátozottak a városi virágosztásból is gyakran kimaradnak, mert egyszerűen nem tudnak elmenni, ott tolakodni. Ha felhívják, szívesen elviszem azt is.

– Ezeknek a programoknak anyagi vonzata is van. Hogyan teremti ezt elő?

– Kezdetben sokat investáltam egy-egy programba. Ma már erre nem nagyon van szükség, mert összeadják az emberek. Már évek óta van annyi hitelem, hogy ha elmondom, mire kell, simán odaadják legyen az készpénz, vagy valamilyen tárgy. De kérés nélkül is jönnek a felajánlások. Például amikor kerítést festettünk váratlanul nagy mennyiségű festéket kaptunk. A gyermeknap tárgyeremények is mind, mind felajánlással kerülnek hozzám, majd a szerencsés nyerteshez.

– Mi volt a legelső olyan eredmény amit, mint képviselő tudott kijárni, elintézni?

– Akkoriban nagy gondot okozott a Déli-lakótelep nyugati oldalán a vasút közelsége. Egy-egy hosszú tehervagon még a poharakat is megmozgatta a vitrinekben.

Képviselőként az érintett városrészi problémáit, érdekeit ismervén jóval hatékonyabbá vált a problémamegoldás. 2001-ben, a zajvédő fal telepítése óriási közérzeti javulást okozott több ezer ember életében.

Szintén képviselőként sikerült megoldani a körzetemen kívüli, de azzal szomszédos garázssor áldatlan állapotának felszámolását. Kiépült a csapadékvízvezetés, a kamerarendszer és felszámoltuk a szemételepet. Akkoriban sok vád ért, hogy azért

szorgalmazom ezeket a munkálatokat, mert ott van a garázsom. Nincs garázsom, de a körzetem közvetlen szomszédságában van a terület, annak állapota hatással van a körzetemben élőkre is.

– Önt az elmúlt huszonöt évben többször érte támadás különböző médiafelületen, hogy önzetlensége közel sem önzetlen. Mit szól ezekhez a feltételezésekhez?

– Nem igazán értem, mert anyagi hasznom nincs belőle. A két fiammal még mindig egy harmadik emeleti panellakásban élek, a választóközetemben. Rengeteg időt és gyakran pénzt is investálok a munkámba. Mindig is segítőkész voltam, képviselőként különösen. Az elérhetőségeim nyilvánosak, gyakorlatilag bármikor lehet hívni, ha nem mindenkit visszahívok. Napi szinten a legkülönbözőbb esetekkel, feladatokkal keresnek meg, nem csak a körzetemből.

Állandóan mozgásban vagyok, eleget teszek képviselői kötelezettségeimnek, a

– Ha befér az autóba beteszem és alkalom adtán átadom. Ez akkor kezdődött, amikor a fiaim kinőtték a masszív emeletes ágyukat. Nem akartunk bajlódni az eladással ezért kerestünk neki helyet, így egy négy éves kislánynak lett saját ágya. Az ő gyermeki örömeinek látványa indított el ezen az úton. Sokaknak nincs idejük, kedvük az útban lévő tárgyaik eladásával foglalkozni és a még működő, ehető, de feleslegessé vált műszaki cikkeiket, ruházatukat, élelmüket eladományozzák. Mindig van befogadó kisközösség, család, vagy akár magánszemély. Ez nem teher, úgymint jövök-megyek a városban.

Tőlem szívesen átvesz mindent a Gólyahír Egyesület, a Vöröskereszt stb., mert tudják, hogy tiszta, szelektált ruhaneműket, háztartási termékeket viszek. Sok esetben egy-egy túrendelt vendéglátásból megmaradt élelmet irányítok, vagy viszek a hajléktalan szállóba. Ma már hagyomány,

munkámnak, a polgárörtségnek, adományokat veszek és adok át. Az autóm mindig tele van átvett és átadásra váró adományokkal. Szeretem, ha folyamatosan van feladatom. Ilyen a természetem, ez munkám, vagy hiperaktivitás, vagy valami más. Én így élek már több mint ötven éve, jól érzem így magam. Ha az önzőség, hogy rengeteg örömteli pillanatban részesülök, mert amikor átadok egy adományt, vagy közösen csinálunk valamit, mindig nagyon jóleső érzéssel tölt el, akkor igazuk van.

– Nem túlzás, hogy ön Százhalombatta jószolgálati követe is. Az imént mondta, hogy az autójában mindig van adománycsomag.

hogy húsvétkor és karácsonykor főzök a hajléktalan szállón, aminek szintén adomány a fedezete. Ehhez Török Sándor és Szabó Gábor képviselőtársam is kapcsolódott, így sokkal nagyobb hatékonysággal tudunk segíteni.

Magánemberként és képviselőként is kötelességemnek tartom, hogy segítsem ezt a folyamatot és büszke vagyok arra, hogy általam divattá vált adományozni.

– Említette, hogy más körzetekből is keresik és tevőlegesen is segít. Nem okoz ez konfliktust más képviselővel?

– Amikor megkeresnek, nem kérdezem, hogy az én körzetemben lakik-e? Meghall-

gatom, ha tudok, segítek és igen akár tevélegesen is. Ha valaki megbízik bennem annyira, hogy segítséget kér lehetőségeimhez mérten segítek.

Ha rám telefonálnak, hogy az egyik park sétányán veszélyesen lóg egy faág, vagy egy járdaszakaszra ránőtt a növényzet és ettől csúszásveszélyes, odamegyek, megnézem és ha kell intézkedek. Tudom, hogy ez nem teljesen az én feladatom, de mire végigfut a panasz a bürokrácián és a feladattal megbízott odaér, akár baleset is lehet. Jobb az ilyen problémákat azonnal orvosolni. Ilyenkor értesítem a körzet képviselőjét és egyeztetünk. Az a lényeg, hogy a veszély mielőbb el legyen hárítva, nem az, hogy ki csinálja.

Ebből néha van konfliktus, de a képviselő-testület, az önkormányzat egy közösség, ahol ez előfordulhat. Én a megbeszélés híve vagyok és eddig sikerült is elsimítani a felmerült problémákat. Egyértelműen érzem támogatásukat, még azon képviselőket is akikről tudom, hogy nem kedvelnek.

– **Kommunikációs aktivitása egyeseknek visszatetsző. Miért tartja fontosnak, hogy minden, a közért tett tette nyilvánosságra kerüljön?**

– Nem kerül minden tettem a nyilvánosság elé. Az Internetes megjelenést mindig is szerettem és használtam. Az utóbbi időben azért van több megjelenés, mert több olyan munkát végzek, amelyet dokumentálnom kell, és ha csak nem kéri külön, privát címre akkor megosztom. Ez dicsekvésnek tűnik, de nem az és nem is ez a lényege. A posztolás nem öncélú, ez azért van, hogy lássák, az emberek, hogy hova kerül az adományuk. Bizonyíték a felajánlónak, hogy átadtam, jó helyre került és ösztönzés további adományok felajánlására. Nagyon sajnálom, hogy egyeseknek ez visszatetsző, de a legtöbb esetben én a futár szerepet töltöm be ilyenkor.

Ugyanakkor vannak olyan programok, ahol olyan jól érzem, érezzük magunkat, hogy megörökítjük és megmutatjuk. Ahogy a legtöbben teszik a közösségi oldalain. Ha valakinek ez nem tetszik, nem kell engem követni.

– **Ugyanakkor sokan felróják, hogy egy-egy programra csak szelfizni jár!**

– Ez hivatalos programoknál előfordulhat. Nekem nincs időm egy-egy rendezvényen négy-öt órát üldögelni. Vannak olyan programok, ahova csak „beugrok”. De nem azért, hogy szelfit csináljak, hanem mert dolgom van ott. Meghallgatom valaki beszédét, díjat adok át, vagy csak beszéllek valakivel. Ha végzek és vár valamilyen

feladat, akkor továbbálllok. És nem mindig, mindenhol készül szelfi.

– **Hallani olyan megjegyzéseket is, hogy aktivitása már a jövő évi választási kampány része.**

– Nem csak akkor dolgozom, nem csak akkor vagyok aktív, amikor jönnek a választások. Nálam öt évig tart a kampány, mert én a munkámmal kampányolok. Ígérni sem ígérek semmit. Az első két ciklusomban még ígértem, azóta nem, csak teszem a dolgom. A szlogenem is ez: Ígéret helyett csak teszem a dolgom.

Én a körzetemet 1998 óta havi szinten írásban, minden postaládába eljuttatva és az interneten is tájékoztatom az elvégzett munkákról. Beszámolok. A választás idején is csak az elmúlt öt év beszámolójával fogok kampányolni.

– **Bevallottan munkamániás, ez családi örökség? A rengeteg elfoglaltságnak a család nem látja kárát? Hogyan telik egy napja, mit csinál szabadidejében?**

– Én így szocializálódtam. Édesapám, Szalai János, a nyolcórás DKV-s munka után ment edzést tartani az uszodába, hétfévente meg mentünk kapálni a telkünkre. Folyamatosan csináltunk valamit. A fiam is ilyenek. Dani fiam az én nyomdokaimba lépve teszi első lépéseit, Ádám fiam pedig a saját szakmájában kamatoztatja munkamániáját. Ugyanúgy élünk, mint bármely más család, csak mi többet vagyunk közösségben, mert míg kicsik voltak ahova csak lehetett vittem magammal őket, tehát együtt voltunk. Jó példa van előttük.

A napjaim talán annyiban térnek el egy

átlagos naptól, hogy én minden nap fél hat, hat óra körül kelek és nálam nem számít, hogy hétféle van-e. Minden nap útra kelek, mert minden napra akad valamilyen tennivaló. Nagyon, nagyon ritka, hogy csak úgy otthon maradok. Általában hat-hét óra körül érek haza és akkor végzem a háztartási feladatokat, szerencsére ebben már egyre többet segítenek a gyerekek is. Lefekvés előtt még olvasgatok, vagy beszámolót, blogot írok és éjfél körül alszom el.

Szabadságra nem szoktam menni. Utoljára öt éve voltam tíz napot szabadságon, akkor is csak azért, mert az ötvenedik születésnapom alkalmából a barátaim befizettek egy külföldi útra. Engem a közösségi élmények töltenek fel.

– **Mit szokott olvasni?**

– Szeretem a történelmi témájú könyveket. Tizenöt éve foglalkozom bibliakutatóval, különösen az apokrif iratokkal. Az ilyen témájú írásokat kutatom és olvasom. Nagyon érdekel a téma és már előadást is tartottam erről. Szeretem a verseket is, melyekre többnyire az Interneten böngészve bukkanok.

– **Van kedvenc idézete, irodalmi műve?**

– Több is. Az egyik sir Winston Churchill-től származik: „Háborúban elszántság, vereségben dac, győzelemben nagylelkűség, békében jóindulat”. Ebben minden benne van, ami bennem is.

Nem tudom, kitől származik, de így látom én is: „Az országot munkásruhában építik és öltönyben teszik tönkre”.

Nagyon szeretem József Attila Tél című versét és egy kevésbé ismert költő, Iluh István versét:

Krisztus markába szöveget vertél

Dózsa húsából ebédeltél

Hitler taktusra meneteltél

Nemet mondani sose mertél...

Krisztus markába szöveget vertél

Dózsa húsából ebédeltél

Hitler taktusra meneteltél

Nemet mondani ma se mernél!

– **Ön tud nemet mondani?**

– Nem igazán. De ha valami elvtelen és nem tartom helyesnek, akkor igen.

– **Mit tart legfőbb sikerének?**

– Azt, hogy közösséget tudok kovácsolni és az emberek szeretete. Azt, hogy segítséget kérnek és, hogy segíteni tudok. Azt, hogy nem csak akkor hívnak ha baj van. Nekem öröm, ha például egy díjat adhatok át, vagy ha főzni hívnak. Érzem, hogy szeretnek, hogy bíznak bennem, ez nekem nagyon fontos.

Beszélgetés Németh Istvánnal (IX. rész)

Egy lokálpatrióta emlékei

Kamaszkortól a felnőttkorig (folyt.)

2003. kora tavaszán képviselőtestületi ülést tartottunk. Mits János atya akkor már sokat beszélt kínzó fájdalmairól, mozgásának egyre fokozódó korlátairól, de nem részletezte fájdalmainak okát. Az esedékes Úrnapi hosszú körmenettől már előre félt. Mi képviselőtestületi tagok vigasztaltuk, felajánlottuk, hogy hordszéken visszük

őt. Nem akarta. Kisegítő atyát sem szeretett volna igénybe venni. Eljött az Úr napja és fájdalmait felajánlotta az Úr Jézusnak. Végigjárta a battai fájdalmak útját. A baldachinos vivők között voltam és gyakran kiszólt belőle a gyötrő fájdalom. Pista – mondta, el sem tudod képzelni, mennyire fáj minden lépésem. Az arca sápadt volt és erősen verejtékes. A megkönnyebbülés rajta és rajtunk is csak a körmenet végén érződött. Ez volt az utolsó körmenet, amin részt vett.

A jó gazda gondosságával látta el feladatát Százhalombattán. A Szent László templom tetőhéjazatát kicseréltette, a paplakot felújította, a régi plébánia épülettel (régii parasztház típusú épület) nagy tervei voltak. Az volt a terve, hogy ebben az épületben fogja élni nyugdíjas éveit. Az egyházközség anyagi javait gyarapította. Mint utóbb kiderült 2003 tavaszán kérte a Püspök atyától nyugdíjaztatását, amit a püspök elfogadott.

2003 augusztusától Illéssy Mátyás vette át a plébániánk irányítását. Solymárról került hozzánk, ahol plébánosként működött. Előtte Balassagyarmaton, majd Budaörsön volt káplán. Solymáron megszervezte és elindította a „Gospel Könnyűzenei Fesztivált”, amit azóta is megtartanak. Költözkö-

désekor hatalmas könyvtárát elhozta. Úgy láttuk, nagy örömmel és óriási ambícióval érkezett hozzánk. Valóságos jelenséggé lett városunkban heteken belül. Kerékpárral közlekedett nem csak a városban, de a 6-os úton is sokszor feltűnt. Mindenkire és mindenre felfigyelt. Amikor megérkezett, éppen a „Summerfest” Nemzetközi Néptáncfesztivál zajlott. Nagy volt a nyüzsgés a tereken, utcákon, rengeteg vendég fiatal érkezett hozzánk. Mindez Matyi atyát lenyűgözte. Minden helyszínen jelen volt és a következő fesztiválok is. A hit terjesztésében nagy lehetőséget látott a fiataloknál. A napi élet, az újonnan szerzett információk, ismeretségek adták prédikációinak témáját. Hamarosan sok fiatal kereste fel templomainkat. Az vonzotta őket, hogy Matyi atyával mindenhol lehetett találkozni. Utcán, utakon, boltokban, étteremben, a strandon, télen a korcsolyapályán. Bátorítás és remény sugárzott belőle. A miénk volt és velünk élt.

*

Emlékezetes számomra az első képviselőtestületi ülés. Valamikor szeptemberben történt a Szent István templom hitoktatási helységében. Szívügyem volt a tradíciókra való emlékezés rendszerének a kialakítása. Augusztus 29-én volt a mohácsi csatavesztésünk szomorú napja. Civil életemben pártfogásba vettük az Érd óvárosi Sárkány Ambrus-féle kastély maradványainak a gondozását a munkatársaimmal. Ezen a napon megemlékeztünk a csatavesztés eseményeiről. Matyi atyát tájékoztattam erről, de azt mondta, ő jobban szeretne a mai élet problémáival foglalkozni.

Működésének súlypontját a Szent István templomra helyezte és a várost kívánta a lelki élet terén helyzetbe hozni. Tömegbázisának pedig a fiatalokat tekintette. Népszerűsítette és behozta a templomainkba a „Képmás” havi családi lapot, aminek szemlélete, témája a keresztény szellemiséget sugározta az olvasó felé. Eltelt egy-két év, mire a hívek rájöttek, hogy bizony Illéssy Mátyásnak ehhez köze van. Maga ajánlotta olvasásra a lapot, de nem beszélt arról, hogy 2000-ben ő alapította és rendszeres

megjelenéséről, mint a lap alapítója gondoskodott. Biztosította hozzá az anyagi feltételeket és irányította a lap szerkesztőségét, ami nem kevés idejébe került. A keresztény szellemiségű magazin bevezetésében a bulvár sajtó világában úttörő munka volt.

Ezzel párhuzamosan a „Fővárosi Béke Nevelőotthon” fiataljainak lelki vezetését is végezte. 2006-ban megalapította az „Őszszefogás a Magyar Családokért” szervezetet. Ettől az évtől a budai „Szent Margit Gimnázium” hitoktatója is. A hitoktatás színhelye szinte egybeesett gyermekkori életének színhelyével, a XI. kerülettel, a Mórincz Zsigmond körtér közelségével. Bizony ezt a sokrétű feladatot ellátni, már kerékpárral nem, csak autóval lehetett. Ennyi intézni valót felvállalni városunk adta napi papi teendők mellett ritka nagy feladatot jelentett. Felvállalva a lehetetlent Matyi atya, kihasználta a virtuális kapcsolattartás maximális lehetőségeit is.

Amikor a képviselőtestületi munkáról írok talán már érzékelhető, hogy a testület időbeni és feladatkeri terhelhetőségének növekedését próbálok képbe hozni. Össze sem hasonlítható odaadást és figyelmet kívánt az előzőkhöz képest.

A helyzetre jellemző egy budaörsi kollegám figyelmeztetése Matyi atyával kapcsolatban. Azt mondta: - Készüljetez fel rá, hogy sok feladatot fogtok kapni. Az is előfordul majd, hogy éjszaka fel fog hívni telefonon és még el is kell valahová vinni őt gépkocsival.

Biztosan ez is előfordult és valóban, volt, hogy késő este valamilyen kérdésben kérte a véleményemet. Vagy elromlott gépkocsija mellől kellett elvinni valamilyen halaszthatatlan intéznievalója színhelyére. Ez csak olyannal tud előfordulni, aki sokat vállal és az akadályokat a cél érdekében le akarja küzdeni.

*

Kik voltak abban az időben a képviselőtestület tagjai? Balláné Rizák Emma, Bartalos János, Beke Adorján, Dr. Tóth Béla, Gubodi Margit, Kalácska Tiborné, Kanicsár

Jánosné, Kocsis Albert, Lantos Dávid, Mikulásik László, Mikulecz Márta, Morva Tamás, Németh István, Sefcsik Mária, Vári János és Lantos András világi elnök.

A képviselőtestület legalább havonta ülésezett. Sok napirendi pont szerepelt a megbeszélőnivalók között, 19-től 22-23 óráig. Sokszor eltértünk a napirendtől és azok beszélgetésekké váltak. Matyi atya ennek teret adott és ő maga is hajlamos volt aktuális témákat felvetni. A demokrácia gyakorlása időigényes tevékenység, erre sokszor ráébredtünk.

A képviselőtestületi névsorból csak ő személy maradt az előző ciklusból. Fiatalítás és létszám növelése történt. Ebben az időben a napirendi kérdések zöme a Szent István templom kivitelezési hiányosságaira irányult: a rendszeres beázás, a technikák nem megfelelő működése. A generális megoldásokhoz a pénz nem állt rendelkezésünkre. Örültünk, ha a halaszthatatlan hibákat orvosolni tudtuk.

*

Vissza kell térnem a szarvasmarhatelepi munkámra. 2004-es év fordulópontot jelentett az Európai Unióba lépésünkkel. A szavazás feltételei olyan alacsonyra voltak szabva, hogy abba bejutni nem volt semmi nehézség. A lakosság meggyőzése ennek érdekében nagy erővel történt. Emlékszem, amikor Friderikusz Sándor – akkori sztárolt médianagyság – a köztelevízióban arról beszélt, hogy lehet majd Bécsben cukrászdát nyitni. Más alkalommal egy táblára írta fel, hogy a mezőgazdasági termelőkre milyen boldog jövő vár a termelési támogatások miatt.

A háttér információkból kirajzolódott, hogy az indulási pozíciók hogyan alakultak ki. A legjobb feltételeket a lengyelek kapták, mert az ő delegációjuk késő pirkadatig kitartott álláspontja mellett, a magyar pedig éjfélét követően úgy érezte, elérte célját. Tehát az Unióba lépő tagországok nem egyforma támogatási feltételekkel léptek be.

Amikor a jól működő szövetkezetek és állami gazdaságok már romokban hevertek, a feldolgozóipar már alig működött, 50 %-os támogatását kaphatta a kondicionált nyugati termelői támogatásoknak. A tejtermelés egész Nyugat-Európában túltermeléssel küszködött. Az árak estek, az export nem működött. A termelés alapjait kellett tovább bontani, elkezdődtek a ténhén kivágások. Az Unióban eluralkodott az a nézet, hogy fizetnek a meg nem termelt tejért. Igazán nincs szükség a termelési alapokra, az ott dolgozó szakemberekre. Tej-

hiány pedig nem lehet, mert a régi Unió tagországok szívesen ellátnak bennünket tejjel, tejtermékekkel.

Az érdekképviseleti szerveink – a MOSZ, TESZÖV, Tejtermék Tanács – pedig ez ellen próbált küzdeni. Mind három szervezetben képviseltem a Pest megyei tejtermelők érdekeit. 2004 őszén országos megmozdulást szerveztünk. A fő közlekedési utakon előre bejelentett forgalomlassító útlezárások vol-

tak. Pest megyében egy hétig a 6-os út Érd és Százhalombatta közötti útszakasz egyik sávját elfoglalta 30-40 traktor, személygépkocsi, busz, 50-60 személlyel. Transzparensek, szórólapok készültek, felhívva a figyelmet a tejtermelők ellehetetlenítésére.

Ebben az időben a szarvasmarhatelepre hárult a szervezés, élelmezés és a „harcikedv” fenntartása. Édesanyám és húgom, Jutka főzték odahaza a finom gulyáslevest a résztvevőknek. Az ellenállókat rendszeresen látogatta Matyi atya és szimpátiáját fejezte ki irányunkban.

A második héten ugyanez a csapat Alsonnémediben járt el hasonló módon, de ez egy országos akció volt, a tejtermelők minden megyében összehangoltan működtek. Kecskeméten nagygyűlést szerveztünk. Először 5 tagú intézőbizottság látta el az irányító és a kormányal tárgyaló szerepet. A termelők ezt nem tartották elegendőnek, mert a jogászokból és új vállalkozókból verbuválódott az intézőbizottság. Termelői szavazással velem és egy olasz nemzeti-ségű tejtermelővel egészült ki az irányító bizottság. Tüntetéseinknek lett eredménye, megnyíltak az export lehetőségek. Bevezették a garantált minimális árat és lehetővé vált alkalmazni a történelmi bázis jogosultság intézményét. Ez azt jelentette, hogy előző év értékesített tejmenyisége után évente egy összegben akkor is részesedik a tejtermelő a támogatásban, ha minimum annyit megtermel, mint a bázis évben. A mi

esetünkben ez 3,1 millió liter volt.

Az ezt követő években a 3,5-6,3 Ft-ig fizették meg literenként ezt az összeget. A 2004-es év még politikailag hozott egy szomorú helyzetet. Gondolok a december 5-i népszavazásra, amikor nem jött össze elég szavazat a határainkon kívül rekedt magyarok állampolgárságának megadásához. Az akkori kormány nyíltan kampányolt az állampolgárság megadásá ellen.

Egy érdekes, és a helyzetet komolyan vevő nemzeti érzelmű megnyilvánulást mondok el. Volt egy gimnáziumi osztálytársam Keszler Vince, akivel jó barátságban voltunk, sok mindenben egyetértettünk, de a politikai változásokat egészen másként értelmeztünk. Választások előtt hatalmas vitáink voltak, egyikünk sem tudta igazán a másikat meggyőzni. Most is ez történt. Vince a telepen megkeresett be-

szelgetésünk után, s hogy előjött a a választás témája, érvelésünk egyre dühödtebb és szenvedélyesebb lett, a hangot megemelve kifogytunk az érvekből és én dühödten azt mondtam, párbajozzunk! Mi legyen? Szkanter vagy futás? Aki győz, azé az igazság. A szkandert fogadta el Vince. Asztalhoz ültünk és elkezdődött a néma harc. Az erőket összemértük, mindenki beleadott, amit csak tudott. Csend, némi nyögdécselés. Felésem, aki a szomszéd szobában végezte adminisztrátori dolgát, aggódva kinyitotta az ajtót és látta, hogy Vince holt sápadt én pedig vörösre vált fejjel, remegő karokkal feszülünk egymásnak, de az erők nem tudnak egyik oldalra sem billenni.

– Meg vagytok ti bolondulva? – szölt ránk. Azonnal hagyjátok abba!

És valóban abbahagytuk. A meccs döntetlenre sikerült. Kicsit el is szégyelltük magunkat. Agyvérzés, infarktusz esetén mit mondanánk a másik családjának? A barátság megmaradt, de a politikai témát kerüljük beszélgetéseinkben. Közben persze arra gondolunk, de sok tüntetést végig élünk, komolyan vettünk. Antal József miniszterelnök mondása cseng a fülemben: „Tetszettek volna forradalmat csinálni!” Mi még csináltunk volna, de ő nem akarta, mindig hazaküldött bennünket és szót fogadtunk. Lehet, hogy nem kellett volna?

Lejegyezte: Szegedinác Anna
(folytatjuk)

Mitták Ferenc

Más szemmel

I. (Szent) László magyar király halála és életpályája

1095. JÚLIUS 29.

1095. július 29-én halt meg I. (Szent) László magyar király, aki az Árpád-kor kiemelkedő uralkodójaként kemény kézzel megszilárdította válságba jutott feudális rendet, megvédte és biztosította a Magyar Királyság önálló, független állami létét.

László Árpád-házi herceg 1040 körül Lengyelországban született, mivel apja, Béla herceg ott élt száműzetésben, később apja I. Béla néven lett király (1060–1063 között) Magyarországon. Anyja Richeza lengyel hercegnő. László felnőve apja, majd 1063 után testvére, Géza herceg trónigényét támogatta.

1064-től tíz éven át bátyjával együtt kormányozta az ország egyharmadát kitevő „Dukátust” (Hercegséget), miközben I. András fia, Salamon uralkodott (király 1063–1074) között. Nagy szerepe volt abban, hogy 1074. március 14-én a mogyoródi csatában legyőzték Salamon királyt, és bátyja I. Géza néven kezdte meg uralkodását (király 1074–1077 között). László a „Dukátust” kapta meg.

I. Gézát az uralkodásban nem két kiskorú fiának – Kálmán és Álmos – egyike, hanem öccse, László követte a trónon, ami megfelelt a senioratus elvének. I. Lászlót 1077 áprilisában választották meg királlyá. Komoly gondokat örökölt meg, amelyek közül a legsürgetőbb volt a magát még mindig teljes joggal királynak tekintő Salamonnal való kiegyezés.

Hiábavaló várostromok, határ menti csatározások után Salamon – belátva, hogy a pápa ellen harcoló sógorától, IV. Henrikől nem várhat segítséget – 1081-ben lemondott a királyi trónról, visszaadta a koronát és a királyi kincstárat, amelyekért jelentős birtokokjövendelmét kapta meg cserébe. Valószínűleg I. László ekkor másodszer is megkoronáztatta magát. Ezzel csökkent az előkelő réteg ellentéte, csoportjai közötti összeütközés lehetősége, a belháborúk veszélye (László a „Dukátus” intézményét megszüntette), s a németek sem hangoztathatták, hogy a törvényes magyar király (ti. Salamon) érdekében akarják elfoglalni az országot.

Salamon azonban hamar megbánta a trónról való lemondását összeesküvést szőtt 1081–1082-ben, ezért László Visegrádon bebörtönöztette. 1083-ban, amikor a kereszténység magyarországi elterjesztőinek egész sorát avatták szentté – I. Istvánt, Imre herceget, Gellért püspököt, András és Benedek Zombori remetét szentté, Gizellát pedig boldoggá –, Salamon is kegyelmet kapott. A legenda szerint addig István király sírlapját nem tudták megemelni, amíg Salamon börtönben raboskodott. (Salamon egyébként még 1085-ben a besenyőkkel akarta visszaszerezni a trónt, majd 1087-ben a besenyők balkáni, Bizánc

elleni hadjáratainak harcaiban esett el).

I. László a belpolitikában erélyes kézzel látott hozzá a viszonyok megszilárdításához. Ugyanis a hosszú belháborúk segítettek az István előtről még létező, s a közbirtoklásra nyugvó rend, a pogány szokások továbbélését. Adózás, magántulajdon, az állandó lakhely, s az élet sérthetetlensége is bizonytalanná vált. Az egyház hatása és befolyása csökkent. László a 3 fennmaradt törvénykönyvében ezért példátlanul szigorú törvényeket hozott. A tolvajt már az első felelősségrevonás esetén felakaszthatták, ha egy tyúk értékénél többet lopott.

Halállal bűnhődött a lopott áruval kereskedő s a lopott árut vásárló is, ha az ügylet a vásáron kívül, a királyi adószedő felügyeletét kijátszva történt. A büntetés a családtagokra is kiterjedt: a bűnös tíz évnél idősebb gyermekeit szolgaságba adták. Szigorúan büntették azt is, aki nem ment

el a templomba, nem tartotta a keresztény ünnepeket, s részt vett pogány szertartásokon. Megerősítette a magyar egyházszervezetet, intézkedett a templomok új-jáépítéséről, az egyházi tized fizetésének módjairól.

László nemcsak törvényeivel, hanem adományaival, új alapításaival és a püspöki szervezet továbbfejlesztésével is gya-

rapította és erősítette a magyarországi egyházat. Jórészt az ő bőséges adományainak köszönhető a középkori magyar egyház gazdagsága, anyagi jóléte. Létrehozta a Szentjobb Apátságot a Berettyó folyó vidékén, valamint a somogyvári apátságot. A bihari püspökség központját Váradra helyezte, megszervezte a zágrábi püspökséget, összevonta a kalocsai érsekséget és a szerémi püspökséget, kiépítette a közép- és alsószintű egyházszervezeteket (pl. a kanonoki testületeket). László

az egyházi intézkedéseivel nem kérte a pápa jóváhagyását. A pápai reformokkal ellentétben kimondták, hogy az egyháziak házasodhatnak, a szerzetesrendek főnökei alárendeltek a terület püspökének, az egész egyház pedig a királynak. László tehát igen hosszú időre megszabta a magyar egyházfejlődést.

László a szigorú törvényeivel, egyéb intézkedéseivel az országot gazdaságilag felvirágoztatta, pénzt veretett, uralkodói kereskedelmi monopóliumokat vezetett be. Egy közel egykorú lengyel forrás írta: „Azt mondják, hogy Magyarországnak soha ilyen királya nem volt, földje sem volt ilyen termékeny azóta.”

I. László ügyes diplomáciával megőrizte az ország függetlenségét mind a pápaság, mind pedig a német-római császárság törekvéseivel szemben. Sőt az ország nemzetközi elismertségét is növelte 1083-ban a szentté avatásokkal; az új szentek kultusza az országhatárokon túl is elterjedt, bizonyítva, hogy Magyarország szilárd keresztény ország.

Az 1090-es évek elejétől László erőteljes külpolitikát folytatott a szomszédok irányában. 1091-ben Magyarországhoz csatolta Horvátországot, Szlavóniát és Bosznia egy részét. A jogcíme az volt, hogy meghalt a horvát király, aki húgának, Ilonának a férje

volt, s egyesek neki ajánlották fel a horvát koronát. Horvát királlyá az unokaöccsét, Álmos herceget tette, így biztosította a kijárást a gazdag dalmát városok, az Adriai-tenger és Itália felé.

1091-ben az országra törő két kun sereget legyőzte. A források szerint közel 50 évesen párbajban személyesen végzett a második kun sereg vezérével, Ákossal.

I. László uralkodása alatt a keresztény kultúra is jelentősen fejlődött: nemcsak a román stílusú építkezések, hanem az írásbeliség is gyökeret vertek. Sorra épültek a templomok, monostorok, királyi várak. A latin írásbeliség a királyi oklevelek kiadásával jelentkezett.

I. László 1092-ben orosz földre vezetett büntető hadjáratot, hogy bosszút álljon az egyik orosz fejedelmen azért, mert az segítette a kunokat Magyarország ellen; majd 1093-ban a lengyel belviszályokba avatkozott be.

1095-ben cseh hadjáratra készült, amikor 1095. július 29-én a cseh-magyar határ közelében meghalt. Mivel fiai nem voltak – második házasságából is csupán Piroska, a későbbi bizánci császárné született –, ezért bátyja, I. Géza két fia, Kálmán és Álmos herceg vetélkedhetett a királyi trónért.

I. Lászlót először Somogyvárott temették el, majd 1106 körül Nagyváradon. Temetéséhez, sírjához legendák és csodák kapcsolódnak. III. Béla király idején 1192 júniusában pápai jóváhagyással szentté avatták. „Lovagszent”-nek tartották, a kereszténység védelmezőjének. Számos templomban ott vannak a legendás történeteit (pl. a leányrabló kun vitézzel való párviadalát) megörökítő freskók, bizonyára azért, hogy ilyen módon is védje az országot, amelyet életében oly sikeresen oltalmazott. A lassan kialakuló magyar lovagi kultúra és életmód László személyében elnyerte királyi példaképét.

Megjegyzések, felvetések, gondolatok:

I. (Szent) László magyar király kiemelkedő személyisége a magyar történelemnek. Az I. (Szent) István által megteremtett feu-

dális államot – átmeneti zűrzavaros évtizedek után – megszilárdította, szigorú törvényeivel rendet teremtett az országban. A nevéhez fűződik a keresztény egyház új-jászervezése, megerősítése is. Éppen ezért feltűnő és érthetetlen, hogy napjainkra az alakja szinte „feledésbe merült”, nincsenek róla szobrok, irodalmi alkotások, filmek. Időszzerű lenne visszahozni személyét, érdemeit a köztudatba (itt jegyzem meg, hogy a mai vezető politikusok nem biztos, hogy ismerik I. László uralkodásának eredményeit). Nyilvánvaló, hogy nem célszerű egyes kiemelkedő személyek tevékenységét, tetteit összevetni (hisz más-más korban éltek), de azért elgondolkodtató, hogy egy-egy mai bankjegyen szereplő személy többet tett-e Magyarorszáért, mint I. László (pl. Bethlen Gábor erdélyi fejedelem).

Elemzést igényelne az Árpád-ház királyainak uralkodása abban a vonatkozásokban, hogy számos esetben törvénytelenül, erőszakosan szerezték meg a trónt, még saját közeli rokonaikkal szemben is. Nem sorolva itt a konkrét példákat, csak I. Lászlót említem: a bátyjával, I. Gézával együtt a törvényes király, Salamon ellenében, őt legyőzve lettek királyok

Apropó! Salamon király személye nagyrészt ismeretlen a közvélemény előtt, vélhetően tíz megkérdozetből jó, ha 1-2 válaszoló tudna helyes választ adni. Ebből is következik, hogy többet kellene foglalkozni a történelmi múltunkkal (évfordulók, személyek stb.)

Összegzés:

Az I. (Szent) István halálát követő közel négy évtized alatt a társadalmi és tulajdonváltások következtében szétesett korábbi gazdasági és munkaszervezethez ragaszkodó rétegek megpróbálták ellenállni az államhatalomnak: pogánylázadások, trónharcok és a közerkölcsök lazulása már-már az állam létét fenyegették. A lopások, a gyilkosságok olyan mértékben növekedtek, hogy I. (Szent) László királynak (1077–1095) drákói szigorúságú törvényeket kellett hoznia a tulajdon és a közállapotok megszilárdítására. Az erőfeszítések eredményeként a század végére ismét szilárd volt a magyar állam, s e korban a keresztény kultúra is jelentősen tért hódított.

I. (Szent) László az uralkodása végén mind kül-, mind belviszonyait tekintve megerősödött országot hagyott udódaira.

Részlet Mitták Ferenc: Más szemmel – 48 + 2 magyar történelmi eseményről és személyről c. könyvéből

Lehoczki Zsuzsanna

Helytörténeti kalandozások

Batta a katolikus anyakönyvek alapján

III. rész.

1800–1829 között

A katolikus anyakönyvek alapján 1800-1829 között összesen 387 gyerek született, 207 fiú és 180 lány. (Az 1770-1799 között születettekhez képest több mint a duplája!) A születésekből 10 törvénytelen volt, ők általában szolgálólányok gyermekei voltak, és csak az anya nevét tüntették fel. Harminc év alatt három ikerpár született, és egy hármásiker. Az ikerszületések eleve kockázatosak voltak, de úgy tűnik a három ikerpárból kettő túlélte az első hónapokat, sőt éveket is, egy esetben az ikerpár egyik tagja meghalt. A későbbiekben, amikor már jelölték a halálokot, az ilyen születések mellé a „gyenge szülés”-t írták, ami valószínűleg a koraszülésre vonatkozik. A hármásikrek születését 1815. júl. 14-én jegyezték be az anyakönyvbe, Divich Márton és Anna nevű feleségének Magdolna, Teréz és Anna nevű lányaik születtek, azonban néhány órán belül elhunytak.

A leggyakrabban adott nevek: János (25), Pál (23), Mihály (23) és a József (19), de népszerű még az István (17), az András (16), a György (14), az Antal (12), és a Márton (11). Az előző 30 évhez képest visszaszorult a Ferenc, a Jakab, a Balázs és a Tamás név, ezeket csak egy-egy gyermeknek adták. Ugyanakkor eddig nem használt keresztnév is felbukkantak: Béla, Áron, Gedeon, Ambrus és Lajos – igaz ezek sem terjedtek el tömegesen.

Lányneveknél abszolút favorit ebben az időszakban a Teréz (32), a Katalin, (25) és az Anna (25), az előző időszak első helyezett neve a Mária csak a negyedik helyet kapta meg (19). Szintén népszerű keresztnév az Erzsébet (16) és az Éva(13), a Magdolna (9), a Julianna (9)és a Rozália. Felbukkantak „új” nevek is: Klára, Józsa, Georgina, Luca, Zsófia, Matild, Olivia és Ilona, de itt is – s akárcsak a

fiúknál – csak egy-egy gyermeket hívtak így.

A leggyakoribb családnevek továbbra is a Bronzich (49), a Halász (32), a Dubecz (17), a Gajárszky (16) és a Tomashovich (13), Ezen kívül a Divich (10), Tóth (9), Perisich (8), Ritter (8), Buzadich (8), Szegedinác (7) és a Drevenka (5) családnevekkel is találkozhatunk.

A korábbi időszakhoz képest a Tokich, Kovacevich és Menyhárd családok elköltöztek vagy kihaltak.

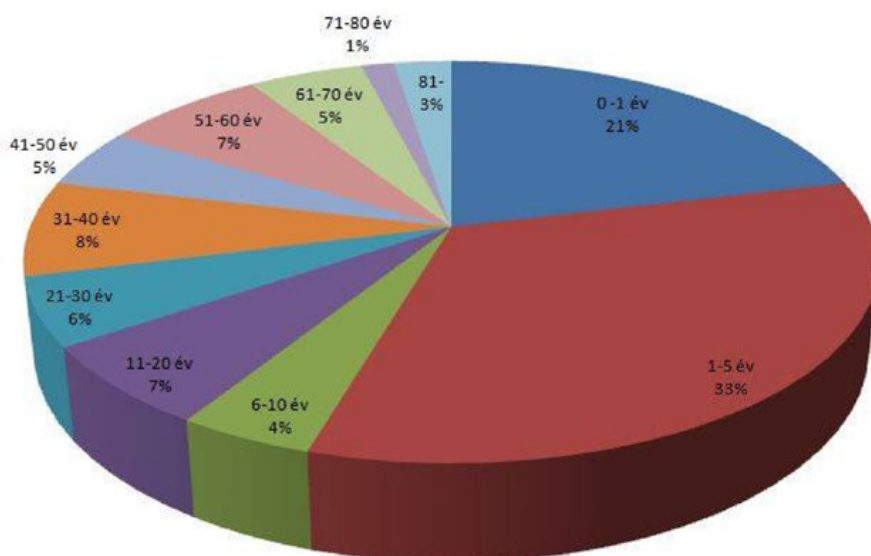
A születésekhez képest már alacsonyabb a halálozások száma ugyanebben az időben, összesen 273-an haltak meg. Az elhunytak több mint fele még mindig 5 év alatti gyerek volt.

1816-tól az anyakönyvben szerep a halál oka, azonban nem a halál valódi okát írták be, hanem a legjellemzőbb tünetet: láz, köhögés. Ennek az volt az oka, hogy sok esetben megfelelő képzettségű orvos hiányában a plébános látta el a halottkémi teendőket. Két betegség így is kimagaslik a többi közül:

az egyik egy lázas tünettel jelzett betegség (febris-láz, febris nervosa-idegláz, febris calida – forró-láz), ez talán a tífusz lehetet, a másik pedig a tuberkolózis vagy tüdővész (phtisis).

A vizsgált időszakban 54 házasság történt Battán a katolikus közösségben. Az esküvőt általában a menyasszony településén tartották, így a megismert adatok alapján elmondható, hogy 27 esetben mindkét fél battai volt, 10 esetben volt a vőlegény érdi, ezen kívül 6 ercsi, 3 sóskuti, 2 tárnoki, és 1-1 esetben tőköli, budai, tétényi és tordasi. Néhány házasságkötésnél a menyasszony volt más faluba való, illetve néhány esetben nem volt feltűntetve valamelyik fél származása.

Az anyakönyvek névsoraiból továbbra is megfigyelhető, hogy a lakosság egy része csak időszakosan él a településen, van aki csak a születésiben szerepel, mások csak a halottiban, valószínűleg valamennyien föld nélküli jobbágyok voltak, vagy a Hugonnyay birtok cselédségéhez tartoztak. ■

Katolikus halálozások korcsoportonkénti megoszlása Battán, 1800-1829 között

Százhalom

2023. AUGUSZTUS

31
HÉTFŐ

Oszkár,
Ignác,
Bató

7
HÉTFŐ

Ibolya

14
HÉTFŐ

Marcell,
Maximilián

21
HÉTFŐ

Sámuel,
Hajna,
Piusz

28
HÉTFŐ

Ágoston,
Mózes

1
KEDD

Boglárka,
Nimród,
Alfonz

8
KEDD

László,
Domonkos

15
KEDD

Mária

22
KEDD

Menyhért,
Mirjam

29
KEDD

Beatrix,
Erna

2
SZERDA

Lehel

9
SZERDA

Emőd,
Román

16
SZERDA

Ábrahám,
Rókus

23
SZERDA

Bence,
Róza,
Szidónia

30
SZERDA

Rózsa,
Félix,
Letícia

3
CSÜTÖRTÖK

Hermina,
Lídia,
Kamélia,
Mirtill

10
CSÜTÖRTÖK

Lőrinc,
Blanka,
Csilla

17
CSÜTÖRTÖK

Jácint,
Réka,
Hetény
Bernát

24
CSÜTÖRTÖK

Bertalan,
Aliz,
Detre

31
CSÜTÖRTÖK

Erika,
Bella,
Arisztid

4
PÉNTEK

Domonkos,
Dominik,
János,
Dominika

11
PÉNTEK

Zsuzsanna,
Tiborc,
Klára

18
PÉNTEK

Ilona,
Rajnard

25
PÉNTEK

Lajos,
Patrícia

1
PÉNTEK

Egyed,
Egon,
Noémi,
Tamara

5
SZOMBAT

Krisztina

12
SZOMBAT

Klára,
Hilária,
Diána

19
SZOMBAT

Huba,
Marián,
Emília

26
SZOMBAT

Izsó,
Tália,
Natalia,
Zamfira

2
SZOMBAT

Rebeka,
Dorina,
Renáta,
Ingrid

6
VASÁRNAP

Berta,
Bettina

13
VASÁRNAP

Ipoly,
Ince,
Vitalia

20
VASÁRNAP

Államalapítás
ünnepe
István

27
VASÁRNAP

Gáspár,
Mónika

3
VASÁRNAP

Hilda,
Gergely

